

Marcos Jesúsnoa Yoikí Keneni

Juan Maotista tsōa istomaxō ato yoini
(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

1 ¹Ē mato meka shara yoinō
Jesucristoōnoa. Nā Jesucristo
Niospa Fakekōi.

²Afetīama nā Isaías Niospa
shināmanaino Jesucristoōnoa yoikí
kirika keneni iskafakí:

Mī nai mēranoax nāmā
fotoyoamano nā ěfe meka yoimis ě
atoki rekē nīchixii mīōnoa ato yoinō,
itipinīsharanōfo chipo mia
nikasharaxikani kiki,

ixō Epa Niospa āfe Fakeōnoa yoinino Isaías
keneni. ³Askatari anā keneni iskafakí:

Tsōa istoma anoxō yorafo yoixii
akiki feaifono iskafakí ato yoixii nā
ěfe meka yoimisto ato yoixii iskafakí:
“Itipinīsharakāfe. Mā chaima nōko Ifo
oi kikí. Māto chaka xatekāfe
isharaxikāki,” ixō ato yoixii,

ixō Juanoa yoikí Isaías kirika keneni.

⁴Nānorikōi Juan ato yoini tsōa istomaxō
yorafo ato maotisafayanā. Ato iskafakí
yoiyanā: “Anā Nios shinākāfe māto chaka
xateyanā ě mato maotisafanō Epa Niospa
māto chaka mato soaxonō,” ixō Juan ato
yoini. ⁵Nāskakē keyokōi Judea anoax
feaifono, Jerusalén anoaxri fenifo, ato
yoiaito nikai fekani. Nānoxō a afara
chakafamisfo yoiiaifono, Juan ato
maotisafapani faka Jordán anoxō.

⁶Akka Juan āfe rapati kamīcho fichi
kishi faxō safepaoni. Āfe sītorari fichi

koiro safepaoni. Nāskaxō tseo pipaoni,
fonari apaoni. ⁷Nāskaxō Juan ato
mēxotaima yoipaoni: “Nā ea keskarama
mā chaima oi kiki, nā sharafinakōia.
Aato afama mīshti fatiro, ě atiroma
keskara. Akka ě afaama,” ixō ato
yoipaoni Jesúsnoa yoikí. ⁸“Akka ě mato
fāka mēra ikimapakea maotisafakí.
Akka nā rama oaito āfe Yōshi Shara
mato mēra naneyoi,” ixō Juan ato yoini.

Juan Jesús maotisafani faka Jordán anoxō
(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

⁹Nāskano Jesús kani Nazarete anoax,
Galilea mai ano. Nānoxō faka Jordán
anoxō Juan ato maotisafani.

¹⁰Nāskafaino Jesús fakanakinoax
fininākafā ōia nai fepekemeaito ōini.
Akiki Niospa Yōshi Shara fotoiyoi oa rifi
keskara oni. ¹¹Nāskaino nai mēranoax
mekaito nikani iskafakí yoiaito: “Mī ěfe
Fakekōi, ě mia noikōi. Ē mikiki
inimasharakōi,” ixō yoiaito nikani.

Satanás chakata Jesús afara chakafamapaini
(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

¹²Nāskata Niospa Yōshi Sharapa Jesús
iyoni tsōa istoma ano. ¹³Nāri cuarenta nia
ini, yoināfo mēra. Nārixō Satanás afara
chakafamapaiyaito āfe ājirifāfe kexenifo.

Galilea anoxō Jesús ato yoikí taefani
(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

¹⁴Akka mā Juan karaxa mēra
ikimaitafono Jesús kani Galilea ano

Niospa meka shara yorafo yoikai. ¹⁵Ato yoikĩ iskafani: “Nõko Ifo Nios mã chaima matoki oi kiki, xanifofinakõi a ixii. Mãto chaka xatekãfe anã Nios nikakõisharaxikakĩ. ãfe meka sharari nikakõikãfe chanĩmara fayana.”

Jesús cuatro feronãfake kenani tarafanãfãne foe fimisfono ãfe inakõi inõfo

(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

¹⁶Ato askafakĩ yoita Jesús Galilea ãa kesemẽ kani. Kakĩ fichini Simón yafi onefetsa Andrés. Nã rafeta tarafanã fimisfo inifo, ãto tarafanãfã faka naki poteaifãfe. ¹⁷Jesús ato yoini iskafakĩ: “Efe fokãfe. Mãfi tarafanãfãne fimiskĩ. Mã foe ichapa rasi tarafanãfãne fiai keskari fakĩ iskaratiãri mã ekeki yora ichapa efexii ãe ãto Ifo inõ,” ixõ Jesús ato yoini.

¹⁸Ato askafaino tarafanãfã fafaikani afe fonifo.

¹⁹Anã orishta fãi katapaikĩ Jesús õia Santiago onefetsa Juan fe nia ini. Nã rafeta ãto apa feta kanõa nakixõ tarafanãfã itipinĩ fanifo, kishifakãkĩ.

²⁰Nã raferi Jesús ato kenaino nã rafeta ãto apa Zebedeo yafi ãfe inafoya ato nĩchifainifo. ãto kanõari õifainifo Jesús fe fokãkĩ.

Nã feronãfake niafaka nanea ini

(Lc. 4.31-37)

²¹Jesús aõxõ tãpimisfo fe kaax Capernaúm ano nokoni. Pena tenetitã nã ichanãti pexe mẽra Jesús ikikaixõ ato yoikĩ taefani. ²²Ato yoiaito nikakĩ yorafã rasichi Jesús õiketsanifo. “iKee! Nikakapo. Nato tãpikĩ finakõia, a Moisés yoikĩ kirika keneni keskara ato tãpimamisfo keskarama, meka sharakõi nato yoi,” fanifo. ²³Judeofãfe ichanãti pexe mẽraxõ yora mẽra niafaka yõshi chaka nanexõ Jesús fãsikõi mekafani.

²⁴Iskafakĩ yoini: “ãFeskakĩ mã noko fekaxtefaiyoamẽ, Jesús Nazarete anoato? ãMĩ noko a omiskõipakenakafo mẽra mã noko potaiyoamẽ? Ë mia õimisinõ, mã sharakõinõ Niospa mia nĩchiano,” fani.

²⁵Jesús niafaka yõshi chaka iskafakĩ yoini: “Askayamafe. Na feronãfake makinoax tsekekaitãfe,” faino, ²⁶niafaka yõshi chakata feronãfake choamata, fãsikõi mekainãkafata a makinoax tsekekaini. ²⁷Askaito õikani, yora rasi ratei fetseyanã ãa ranã yoinãti fetsetenifo iskakani: “ãTsoamẽ na? Na tãpisharakõixõ ato yoiai nã xanifãfe tãpisharakõixõ ato yoiai keskara. Nã niafaka yõshi chakafãferi nikakani ato yoiaito,” ikanax yoinãnifo.

²⁸Nãskakẽ keyokõichi nikaketsanifo Galilea mai anoxõ nã Jesús aka keskara.

Jesús Simón Pedro rayos sharafani

(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

²⁹Nã ichanãti pexe mẽranoax Jesús tsekekaini. Santiagonõ, Juannõ fonifo, Simón feta Andrés ãfe pexe ano. ³⁰Akka nãno Simón ãfe rayos yõxafo yonai raka ini. Nãno rakano Jesús yoinifo. ³¹Jesús akiki kaxõ ãfe mãfi fininĩfofanaino a yonai koshikõi sharatani. Mã sharaxõ pĩchani ato pimaxii.

A isinĩ ikaifo Jesús ato sharafani

(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

³²Mã xini kaino a isinĩ ikaifoya a niafaka chaka naneafo Jesúski efenifo. ³³Nãskakẽ nãnoafo keyokõi yorafo ichanãnifo nã pexe fepoti anoax. ³⁴Jesús ato sharafani yora ichapa pae fetsa fetsatapafãfe ikaifono. Niafaka chakafori ato mẽra naneano ato makinoa põtani. Akka Jesús niafakafo mekamanima mãmã tãpiafãfe Jesús mãi Niospa Fakekẽ.

**Jesús ichanāti pexe mēraxō Apa Niospa
mekasharaōnoa ato yoini
(Lc. 4.42-44)**

³⁵Mā chaima penaino, Jesús fininākaḡ pexe rasi mēranoax tsekekaini tsōa istomaxō Apa Nios kīfikai. ³⁶Mā Jesús ato makinoax penaino kaano Simón āfe rafeafo fe kani Jesús fenaikai. ³⁷Mā fichikaxō yoinifo iskafakāki: “Keyokōichi mia fenakani,” fanifo.

³⁸Askafaifāfe nikakī Jesús ato kemani iskafakī: “Nō chaima fetsa ano kanō fokāfe, anoxori nō ato Niospa meka tāpimanō. Nāskakē ē oa,” ato fani.

³⁹Nāskakē Jesús kafāsapaoni nā Galilea pexefo tii ano Niospa meka shara ato yoifofāsafai ichanāti pexe mēraxō. Fanīma mīshitixō niáfaka yōshi chakafo ato makinoa ato potafōfāsafai.

**Jesús yora rashkishiai sharafani
(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)**

⁴⁰Feronāfake fetsa isinī iki rashkishi fetseax Jesúski oni. Akiki oxō ratokonō mai chachipakefoḡ yoini iskafakī: “Ea mīa sharafapaikī, ea mīa sharafatiro,” fani.

⁴¹Askafaito nikakī Jesús shinākōini, omiskōiāito. Nāskaxō āfe mēkemā ramāyanā yoini iskafakī: “Ē mia sharafanō. Iskaratīa mī sharaikai,” faino, ⁴²a rashkishi fetseai koshikōi sharatani. Nāskax sharakōi ini. ⁴³⁻⁴⁴Mā sharano Jesús nīchini iskafakī yoiyanā: “Mī tsoa yoiki. Akka nā ato Nios kīfixomis ispatāfe. Nāskaxō ovejanā fake foxō ināfe mia retexonō Moisés yoini keskafakī. Nāskaxō keyokōichi tāpinōfo a mī isinī imis mā mī sharano,” ixō Jesús yoini.

⁴⁵Jesús askafakī yoifiano, akka nā feronāfake mā kaxō ato yoifofāsafani. “Ōikapo, mā Jesús ea sharafaa,” ixō ato

yoifofāsafani. Nāskakē Jesús anā pexe rasi ano ikixō ato yoitiroma ini. Xafakīa nini, tsōa istoma ano. Nāskafiaino pexe rasi anoafo akiki fenifo ōifekani.

**Jesús yora finimisma sharafani
(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)**

2 ¹Mā samaraka pishtata Capernaúm ano anā oni Jesús. Mā nokoano, “Mā Jesús anā oa āfe pexe ano,” fanifo. ²Nāskakata Jesús fe anā ichanānifo pexe mēraxō. Jesús nikakani. Pexe ano fospikōikanax āfe emāiti ninifo āfe fepoti ano ikitiroxakākima. Nānoxō Jesús ato tāpimani Niospa meka. ³Mā ato tāpimanaino feronāfake cuatro nokotoshinifo. Yora finimisma āfe xefapa efenifo. ⁴Mā xītiafono ikitirofoma, Jesús ano nā yora finimisma efepaiyaifono ikitirofoma ini. A pexe sapa mánāoxori paitinī māpekaxō fotomanifo āfe xefapa rataxō. Risfi rafeta nexati fākaxō a mánāoxori kini fakaxō, nā finimisma fotomanifo, āfe xefapa. ⁵Jesús ato ōikī tāpikōia ini. “Naato nōko yama noko sharafaxotiroki,” faifono Jesús tāpini. Nāskafaifono a finimisma Jesús yoini iskafakī: “Efe yorashta, mī chaka mē mia soaxona,” Jesús fani.

⁶A Moisés yoiki kirika kenenī keskara ato tāpimamisfāfe ranārīto ano tsoaxō nikakī shinānifo. ⁷Nānoxō shinānifo: “¿Afeskai Jesús mekaimē iskai? Tsōa noko chaka soaxotiroma. Nios fistichi noko axotiro. ¿Jesús āa shināimē Nios?” ixō shinānifo.

⁸Askafaifāfe Jesús ato tāpini āto shinā mēraxō shināifāfe. Jesús ato yoini: “¿Afeskai mā iskara shināimē?” ato fani. ⁹⁻¹⁰“Akka ea Niospa shināmani. Nāskakē ē mato ōimanō Niosxō na feronāfake ē sharafatiro. Tsōa iskara atiroma, Niospa shināmanai fistichi atiro. Nāskakē ē na feronāfake sharafa mā tāpinō Niosxō ēri

ãfe chaka soaxotiro,” ixõ ato yoini. Nãskafata anã yoini feronãfake finimisma, ¹¹“Fininãkafãfe. Mĩ xefa fifaini, mĩ pexe ano katãfe,” fani.

¹²Askafaino fininãkafani. Fininãkafaxõ ãfe xefa fifaini, ãfe pexe ano kaito keyokõichi õinifo. Nãskakaxõ, “iAicho, Nios sharakõ! Na keskara nõ õimisma, sharakõ,” fanifo.

Jesús Leví ifini aõxõ tãpimis inõ
(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

¹³Nãskax Jesús anã kani ãa efapa ano. Anoxõ yora ichapa rasichi õinifo. Nãnoax Jesúski ichanãnifo. Nãnoxõ ato tãpimani. ¹⁴Nãnoax kakĩ Jesús finõfãikĩ Leví* õini, a yonoai ãfe tsaoti mĩsa ano tsoxõ, ato keyokõĩ kori fãaito. Nã Leví ãto kori fiamis ini ãfe xanĩfo minixiki Roma anoa. Leví Alfeo fake ini. Jesús õixõ yoini: “Leví, efe kafe ã mia tãpimanõ,” fani. Askafaino Leví afe kani.

¹⁵Nãskax Jesús aõxõ tãpimisfo fe kani Leví ato kenano a anoxõ pii fokani. Ato kori fiamisfo fe yora chakafori a Moisés keneni nikamisfomafãferi Jesús feta pinifo. Yora ichapa Jesús fe foafofãinifo. Nãskakẽ yora ichapakõichi Leví pexe mẽraxõ pinifo. ¹⁶Nãskakẽ a Moisés yoikĩ kirika keneni keskara ato tãpimamisfo nãfori fariseofo inifo. Afãfe Jesús õinifo yora chakafo feta piaito. Nãskaxõ a Jesúsxõ tãpimisfo yõkanifo: “¿Afeskakĩ mãto maestro na ato kori fĩxomisfo feta piimẽ? Yora chakafo fetari pii,” ato faifono, ¹⁷Jesús nikaxõ ato yoini: “A sharafãfe notoro fenakanima, a isinĩ ikaifãfemari notoro fenakanima. Akka nã isinĩ ikaifãfe notoro fenakani. Nãskakẽri ã ato yora sharafos kenatapa ikerani ã oama. Nã yora chakafo ã ato tãpimaniyoi ã oanõ,” ato fani.

Nã foni tenemisfofãfe Jesús yõkanifo
(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

¹⁸Juan Maotista ãfe inafãfe ãto feyafati ipaoni fisti rasi pikakĩ pipaonifoma foni tenemisfo ipaonifo Nios shara shinãkakĩ. Nã fariseofo nãskarari ipaoni ãto feyafati. Nãskakẽ yora fetsafãfe Jesús yõkanifo tãpipaikakĩ, “Jesús, ¿afeskakĩ mĩ inafãfe mẽxotaima piimẽ? Juan ãfe inafãfe foni tenekaninõ Nios shinãsharakakĩ. Askatari fariseofãferi foni tenekaninõ. Akka, ¿afeskai mĩõxõ tãpimisfo askaramamẽ?” fanifo.

¹⁹Askafaiãfãfe anã Jesús ato yoini: “Feronãfake ãfiyaino, yorafo ano fisti ichanãkaxõ afara fetsa fetsatapafo afeta pitirofo inimayanã, aicho fakakĩ akiki inimakakĩ. Akka feronãfãfe ãfi fikĩ foni tenetiroma. Askafixõ inimakĩ pitiro. ²⁰Akka mã fene rẽteafono ãfe yorafãfe shinãkakĩ foni tenetiroma,” Jesús ato fani. (“Nãskakẽ ã nono ikano inimakĩ eõxõ tãpimisfãfe efeta pimisfo. Akka mẽ naano ea shinãkakĩ tsõa pitiroma eõ noikakĩ,” ato fani.)

²¹Askata anã fetsa ato yoini: “Tsõa sama fenaya sama xini kishi fatiroma. Nõ askafaino sama fena samama chakanatiro. Nãskatari sama fenafe sama xini isharatiroma. Nãskakẽri nã ã mato yoiãi keskara mã nikakõixõ a mã ipaoni keskara anã mã itiroma mãmãi ea nikakõiax. A mã ipaoni keskara shinãmakita nãskax mãto yora fena keskara shara itiro. ²²Nãskarifikĩ tsõa mãmã fata koiro pisha xini mẽra nanetiroma nã mãmãnõ faraxakaino toxamãiyãnõ. Nãskakẽ nã mãmã fata fe koiro pisha chakanatirofo. Akka nã mãto xinifãfe mato yoimisfo keskara fe nã ã mato yoiãi keskara osinãtiroma. Nã ã mato yoiãi keskara Niospa meka sharakõ. Akka

* 2.13 Leví ane rafeya ipaoni. ãfe ane fetsa Mateo.

a mǎto xinifáfe mato yoimisfo anori shinǎx mā isharatiroma. Niospa mekaya meka chaka osinǎtiriroma. Nǎskakē mā nikapaifi mā shinǎsharatiroma. Nǎskarifikǎ tsōa mǎmǎ fata koiro pisha xini mēra nanetiroma nǎ mǎmǎnō faraxakaino toxamǎiyānō. Nǎskakē nǎ mǎmǎ fata fe koiro pisha chakanatirofo. Akka nǎ mǎto xinifáfe mato yoimisfo keskarafe nǎ ē mato yoiyai keskara osinǎtiriroma. Nǎ ē mato yoiyai keskara Niospa meka sharakōi. Akka a mǎto xinifáfe mato yoimisfo anori shinǎx mā isharatiroma. Niospa mekaya meka chaka osinǎtiriroma. Nǎskakē mā nikapaifi mā shinǎsharatiroma.”

Nǎ judeofáfe pena tenetitǎ Jesúsxō tǎpimisfáfe aros keskara metesfenifo

(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

²³Jesús aōxō tǎpimisfo fe kani a judeofáfe tenetitǎ. Tarepa kakǎ áfe inafáfe aros keskara meteskaxō fikaxō pinifo.

²⁴Nǎskafaiáfefe fariseofáfe oikakǎ ato iskafanifo: “Ōipo. ¿Afskakǎ mǎ inafáfe na aros keskara metesfekanimē na pena tenetitǎ tsōa yonotiroma ixō Moisés noko yoifinino?” fariseofáfe fanifo.

²⁵Ato askafafono Jesús ato kemani: “Akka, ¿a nōko xini Davidōnoa kirika kenenifo keskara mā ōimismamē? ¿David afaa afeska fanimē áfe inafō feta fonǎikōikǎ?” ²⁶Nǎskakē David Nios kǎfiti pexefǎ mēra ikikaini. Akka nǎ Nios kǎfiti pexefǎ anoax Abiatar nǎ ato Nios kǎfixomisfáfe áto xanifo ini. Akka nǎ Nios kǎfiti pexefǎ mēranoa David pǎa pini a pǎa tsōa pishata pifiatromano. Akka nǎ ato Nios kǎfixomisfáfe arese a pǎa pimisfo ini. Nǎskafekē nǎ pǎa David pini a afe foafori ato pikǎni.

²⁷“A Niospa taefakǎ feronǎfake onifani. Askata teneni. Nǎ feronǎfake Niospa tenemani, pena tenetitǎ yonoyamanō.

²⁸Nǎskakē Niosxō ē yoitiro na pena tenetitǎ ēmǎi xanǎfokōixō afeskaimǎkai ē

yoitiro. Nǎskakē ē mato yoi ēfe inafáfe afaa chakafakanima aros keskara meteskakǎ pena tenetitǎ fonǎikǎ finakōikaxō,” ato Jesús fani.

Feronǎfake mēke yōshiya Jesús sharafani

(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

3 ¹Jesús anǎ ikikaini judeofáfe áto ichanǎti pexe mēra. Nǎno feronǎfake mēke yōshiya ini. ²Aas ōinifo, judeofáferi. “Jesús sharafaimǎkai nō ōinō na pena tenetitǎ,” fanifo yōaxikakǎ. ³Askata Jesús yoini nǎ feronǎfake mēke yōshiya: “Fininǎkafata ano nife nakirafe,” fani.

⁴Askata yorafa yōkani: “¿Afaa nō afeska fatiromē pena tenetitǎ? ¿Shara nō atiromē? ¿Chaka nō atioraka? ¿Nō ifitromē? ¿Nō retetioraka?” ixō ato yōkani.

Ato askafaito tsōa kemandi. ⁵Ato feratexō Jesús ato ōini, yora fetsafoñoox shinǎyamaiáfefe. Askatari Jesús shinǎmitsani. Shinǎmitsaxō yoikǎ iskafani feronǎfake: “Mēshafe,” fani. Askata nikax mēshatani. Mēshatanaino sharatani. ⁶Askaito ōikani fariseofo ōitifishkinifo. Tsekefainifo ichanǎti pexe anoax. Taefakakǎ shinǎnifo: “¿Afskafaxō na Jesús nō retetiomē?” fanifo. Herodes áfe inafō feta shinǎnifo.

Yora ichapa ini iamǎfǎ ano

⁷Askata Jesús anǎ kani aōxō tǎpimisfo fe iamǎfǎ kesemē ano. Nǎskakē Galilea anofo yora ichapa rasi fonifo. Jesús chǎfáfainifo. ⁸Mǎ yorafáfe nikakanax fonifo, nǎ Jesús ato sharafaino nikafaikani fonifo Jesús ari. Judea anoafori, Tiro yafi Sidón anoafori fonifo. Jesús ano nokonifo.

⁹“Kayakōi yorafa fei kiki,” ato fani aōxō tǎpimisfo Jesús. “Ea shoi aki fetirofoki, ea kanōa fexokáfe ē nanenō,” ato fani. ¹⁰Jesús ichapa yora rasi sharafaino, nǎskakē na yora isinǎ ikani akiki fenifo Jesús shinǎfǎikani ramǎpaikani ato sharafanō. ¹¹Nǎskaino a niafaka chakafoyáfefe Jesús ōinifo.

Nāskakē Jesús fīchikanax feopakefōfānifo Jesús nāmā. “Jesús mī Niospa Fakekōiki,” niafaka naneafāfe fāsikōi fanifo.

¹²Askata Jesús ato yoini: “Tsoa yoyiamakāfe ē Niospa Fakeki,” ato fani.

Jesús aōxō tāpimisfo doce feronāfake ifini
(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

¹³Nāskata Jesús māchi keya māpeni. Ari kakī aōxō tāpimisfo ichapa ato kenani ato yoixiki arixō tāpinōfo. Askata Jesús ano fonifo aōxō tāpimisfo. ¹⁴⁻¹⁵Feronāfake doce faxō ato ifini, afe rafeafono ato nīchixiki aōnoa āfe meka shara ato yoitanōfo, nāfāfe yorafo makinoa niafaka yōshi chakafo ato potaxotanōfo. Nāskata nāfo ato aneni, “Ēfe meka yoimisfo” ato fakī. ¹⁶Nā tii ato ifipakeni fisti rasi. Taefakī Simón ifini. Āfe ane fetsafaxoni, Pedro kenaxiki. Simón ikaino, ¹⁷Jacobo yafi āfe onefetsa Juan kenani, āto apa Zebedeo ini. Jesús ato ane fetsa kenani Boanerges fakī. Nō askafatiro, “Yora finakōia oa nai tiri ikai keskara” fakī. ¹⁸Askatari Andrés kenani, Felipe ikaino, Bartoloméri ikaino, Mateori ikaino, Tomásri ikaino, Jacobo fetsari ikaino, Alfeo fake. Askatari Tadeori ikaino, Simón fetsari ikaino. Na Simón nāskara ipaoni nā yora xanīfo chakafapaikī, potapaikī fetsafo feta. Mā ato makinoax ota Jesús fe rafeni. ¹⁹Askatari Judas Iscarioteri ifini. Nā Judás Iscariote Jesús fe iyopaoni. Nāskaxō chipo chakafakī ato achimani Jesús retenōfo. Nā tii Jesús ifini aōxō tāpimiskōi inōfo.

Yora fetsafāfe, “Jesús niafakaōxō ato sharafaira,” fanifo

(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23; 12.10)

Nāskata māchifā ariax fotota, āfe inafa fe ikikaini pexe mēra. ²⁰Anā yora rasi ichanāfatishoni. Askaito ōikī, yora

ichapa ōikikakī, pitirofoma inifo.

²¹Jesús afe yorafāfe tāpinifo mā pexe mēra kaano fōkaxō Jesús anoax ifipainifo. Yoiaifāfe nikakakī ifipainifo fōkaxō Jesús anā shināsharaima faifāfe.

²²Askatari a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfo Jerusalén anoax Jesús ano feafono ato yoini: “Na Jesús nā niafaka chakafāfe āto xanifoōxō nā Beelzebú āfe shara miniano aōxō āto niafaka pōtai,” fanifo.

²³Jesús nikakī ato kemani meka fetsafaxō: “¿Afeskak Satanás āa potametiromē? Āa itiroma. ²⁴Nāskakēri yorafo paxkanākanax āa ranā retenāi keyotirofo. Askatari pexe rasi anoax āa ranā retenāi keyotirofo. Nāskax isharatirofoma āa ranā retenāitirofo. ²⁵Fetsari nā nofe yorafo mīshti paxkanāitirofoma. Paxkanāx keyotirofo. ²⁶Nāskakēri Satanás āfe inafa fe paxkanāitirofo. Paxkanāx keyotiro anā xanīfo itiroma.

²⁷Askatari feronāfake mitsisipakōi taefakī metexkere akaxoma tsoa āfe pexe mēra ikītiroma āfe afama mīshti fīaxikakī. Nāskarifiakī nō yora nexaxō āfe afara nō fīatiro keskafakī, nāskarifikakī ē Satanás nexaxō Niospa Yōshi Sharaōxō ē Satanás āfe ina pōtatiro.

²⁸⁻²⁹“Chanīma ē mato yoikōi, keyokōi chaka Niospa soaxotiro. Askatari keyokōi meka chakari Niospa soaxotiro. Askafixō fētsa yoixō, ‘Jesús Niospa Yōshi Sharaōxō askara ato sharafatiroma, Satanás āfe yōshioxō ato sharafai,’ askafaito Niospa ato āfe chaka soaxotiroma, āto neepakexanō,” ato fani Jesús.

³⁰Anori yorafāfe yoini: “Jesús yōshi chakaya,” fanifo. Nāskakē Jesús ato yoini Epa Niospa Yōshi Sharaōxō ato sharafai.

Jesús ōifekani āfe afanō āfe extonō fenifo

(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

³¹Jesús āfe afanō onefetsanō nokonifo a Jesús ano. Mā nokokanax pexe mēra ikinifoma. Xafakīa ninifo pexe emāiti.

Nānoxō yora fetsa nīchinifo Jesús yoitanōfo. ³²A Jesús foaketifaya kekanax tsaofāfe yoinifo: “Jesús, mā mī efanō mī extonō nokoafō. Mia yōkakamekani,” fanifo.

³³Askafafāfe ato Jesús kemani: “Ēfe efanō, ēfe poinō, ē ato fistis shināima. Yora fetsafori ē ato shināi efe yora keskarafō. ¿Tsoamē ēfe efa, ēfe extofori? ¿Mā tāpipaimē tsoamāki ēfe efa, ēfe extofori? Ē mato yoinō,” ato fani.

³⁴Askafaxō Jesús ōini a tsaofa. Nāskaxō ato yoini: “Nā ea Ifoafifo, ea nikaifo efe yorafo. Nakīa ēfe extofo, ēfe efafo,” nāskafani. ³⁵“Nā Niospa fichipaiyai mā akaino Niospa mato fichipaiyai keskarifakī nā ēfe extofo, ēfe chikofo, ēfe efa keskara,” ato fani Jesús.

**Jesús ato yoini meka fetsafaxō
fimi exe saamisnoa**

(Mt. 13.1-9; Lc. 8.4-8)

4 ¹Nāskata anā Jesús ato tāpimani ĩa kesemēxō. Nāskakē yora ichapa ichanānifo Jesús ano. Nāskaifono Jesús kanōa ĩa ketokonō rakano aō naneinīkafanax tsaoni. Akka yorafo ĩa ketokonō tsaonifo. ²Nāskaxō Jesús ato tāpimani afama mīshti meka fetsafaxō. Ato yoikī iskafani:

³“Ea nikakāfe ē mato yoinō,” Jesús ato fani. “Feronāfake fistichi fimi exe saafoni āfe nōxati mēra kēchoxō fokī. ⁴Fimi exe saafokaino ranāri fai nēxpakīa pakeaino a kachikirixori peyafāfe pini. ⁵Nāskata fimi exe ranāri maxefoki pakei fetseni mai shara anoma. Nāskakē samamakōi fimi exe foaipaini. ⁶Akka mā foaipaiyaito xinī namani, yosipanā, āfe tapokairoko mai mēra kasharakē. Foaiakx, samama nani xinī tsasifaano. ⁷Akka ranāri fimi exe moxafo mēra pakeni. Nāskakē moxafo foaikī namani. Nāskakē fimi exe foaiakx fimi yamax nani. ⁸Akka fimi exe ranāri

mai shara ano pakeni. Nāskax foaisharax fimi ichapayakōi ini. Fetsa treinta fimiya ini. Fetsa sesenta fimiya ini. Fetsari cien fimiya ini.”

⁹Nāskaxō Jesús ato yoini: “Mā pachoyakī ea nikasharakōikāfe,” ato fani.

**Meka fetsafaxō yorafo yoixō a aōxō
tāpimisfo xafakīakōi ato yoini**

(Mt. 13.10-17; Lc. 8.9-10)

¹⁰Mā yora ichapa rasi foaifono Jesús ares nēteni, akka nā foafāfema a aōxō tāpimisfo docefo fe nēteafāfe yōkanifo. “¿Afaa mī noko yoipaiamē meka fetsafaxō?” faifono, ¹¹⁻¹²Jesús ato kemani, “Epa Niospa a ika anoxō afe yorafo ato ĩkināi afe keskaramākī ē mato xafakīa yoinō. Akka fetsafo meka fetsafaxō ē ato yoiaki. Akka ōifīkakī tāpikanima nikafīkakīri nikasharakanima. Nios Ifofakaspakani. Nāskakē Niospari ato chaka soaxotiroma.”

**Jesús meka fetsafaxō fimi exe saamisnoa
ato yoini ato tāpimasharakōixiki**

(Mt. 13.18-23; Lc. 8.11-15)

¹³Nāskata ato yoini: “¿Nā ē ato meka fetsafaxō yoiai mā tāpīamamē? Akka, ¿afeskakī fētsa nikatiromē? ¹⁴Nā fimi exe fanamis, nā Niospa meka yoisim keskara. ¹⁵Akka ranāri yora fetsafo fimi exe fai nēxpakīa pakea keskarafō Niospa meka nikafīkani. Akka Niospa meka mā nikafīaifono Satanás ato xītītiro peyafāfe fimi exe pitiro keskakī. ¹⁶Fetsafo nā fimi exe tokirifo mēra pakeax foaipaiyai keskarafō. Niospa meka nikai akiki inimakōikī nikayotiro. ¹⁷Akka nā fimi exe foaiakx āfe tapo mai mēra ikikēma xinī namatiro keskakī. Nāskarīfakī fētsa taefakī Niospa meka nikai inimayotiro. Akka afara chaka nokoaino anā inimatiroma anā Nios

Ifofatiroma, Niospa meka anā āfe shinā mēra nanekema. ¹⁸⁻¹⁹Akka atiri fimi exe moxafo mēranoax foaikax yositiroma keskarafa. Nāskariatirofo Niospa meka shara nikasharakanaxma. Akka fētsa afarafo shinākī āfe shinā mēraxō shināchakakōitiro. Nāskaxō kori ichapakōi noikī, ‘Ē kori ichapayax ē inimakōitiro,’ ixō shinākī Niospa meka anā shināima. Nāskakē Niospa meka nikafikī afara fetsafo shināino afaa Niospa axotiroma. ²⁰Akka atiri fimi exe mai shara anoax foaikax fimi ichaya ini. Āfe fimi treinta ini, fetsari afe fimi sesenta ini, fetsari āfe fimi cien ini. Nāskafakīri fētsa Niospa meka nikakōikī nikasharakōitiro. Akka fētsa Niospa meka nikakōisharakī nā fimi exe treinta keskara itiro, fetsari nikasharakōikī nā fimi exe sesenta keskara itiro, fētsari nikasharakōikī nā fimi exe cien keskara itiro,” ixō Jesús ato yoini.

**Meka fetsafaxō rāpariki Jesús aōxō
tāpimisfo yoini**
(Lc. 8.16-18)

²¹Nāskatari ato yoini. “Akka tsōa rāpari otaxō kafo mēra nanetiroma, askatari a ika nāmā tsāotiroma chaikairoko chaxanō. Akka nō rāpari fomākīa tsāofaano chai chaxatiro. Nāskakē ōisharakōitirofo. ²²Nāskarifiakī nō afaa pishta onetiroma, nō onefiano keyokōichi tāpitirofo. Nāskarifiakī a fomāyomisfo Niospa xafakīa faxii. ²³Mā pachoyakī ea nikasharakōikāfe,” ixō Jesús ato yoini.

²⁴Nāskaxō anā ato yoini. “Nikakapo, ē mato yoinō. Akka a ea nikakī finasharakōiai, Niospa tāpimasharakōi. ²⁵Akka nā tāpia nā Epa Niospa tāpimakī finasharakōi. Akka fetsa ē tāpisharakōia ifiaxō nikamiskēma, askara yora nā tāpia pishta Niospa anā fiatiro,” ixō Jesús ato yoini.

**Jesús meka fetsafaxō yoini,
fimi exe yositiroōnoa**

²⁶⁻²⁹Nāskata Jesús anā ato yoini. “Epa Nios xanifāfe noko ikinā iskaraki. Nā feronāfāke fimi exe mai shara ano fana keskaraki. Mā fanax oxatiro fakishi, akka penata yonotiro. Nāskakē ifāfe ōiyamaino ares fimi exe yositiro. Nāskakē mai mēranoax fimi exe āfe tapo foaikax yositiro. Mā yosiāx efapa itiro, nāskata chipo fimitiro. Nāskata mā fana fimi pachiano, ifāfe topitiro māmāi pachiano,” ixō Jesús ato yoini.

**Mostaza exeōnoa yoikī meka
fetsafaxō Jesús ato tāpimani**
(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

³⁰Askata anā Jesús ato yoini iskafakī: “Afe keskaramākī Nios xanifāfe noko ikinā ē mato yoinō. ³¹Nā mostaza exe yōra āfe tarepa fanatiro. Akka nā fimi exe pishtakōi fetsafo keskerama. ³²Akka nā fimi exe fanax, mā yosiāx efapakōi itiro fana fetsafo keskarama. Nāskakē mā teshpapafai fetseano peyafāfe āfe teshpafō ano nā fatiro. Nāskarifiakī taefakī ichapatoma Nios Ifofayotiromo. Akka chipo ichapafāfe Ifofakōitirofo,” ixō Jesús ato yoini.

**Afama mishtikiri yoikī meka
fetsafaxō Jesús ato yoipaoni**
(Mt. 13.34-35)

³³Nāskatari meka fetsafaxō Jesús ato tāpimani Niospa meka shara keyokōi tāpikanimākai. ³⁴Akka meka fetsafaxō Jesús mēxotaima ato yoipaoni. Akka nā aōxō tāpimisfo xafakīakōi ato yoipaoni.

**Jesús nefe yafi iamāfā poo
iki meseniaito nishpa fani**
(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

³⁵Mā yātapakeaino nā pena fisti Jesús aōxō tāpimisfo yoini: “Nō okiri iamāfā pofekainanō, fokāfe,” ato fani.

³⁶Nāskata nāno yorafo nīchifainifo, Jesús iyoifokakī. Nāskakanax kanoānāfā mēra nanefainifo. Mā foaifono kanōanāfā fētsari fokākī yorafāfe ato chīfafainifo. ³⁷Īamāfā pokefainifono nāno atoki nēfēfākōi nokoni. Atoki nēfēfākōiaino ĩamāfā pooiyanā kanōanāfā faka fospikōini. ³⁸Akka Jesús oxano kanōanāfā chipo kamaki rakax, āfe tēkesati kamaki tēkesameax. Oxakē aōxō tāpimisfāfe mōinifo iskafayanā: “¿Ifo, mī noko shināimamē mā nō āsaikai?” faifono, ³⁹Jesús fininīkafāta, “Nēfe, nishpafe,” fata, “Īamā nishpafe,” fani.

Nāskafaino nefe nishpani anā feroinima ĩa fe nefe. ⁴⁰Nāskata chipo Jesús aōxō tāpimisfo yoini. “¿Afeskai mā rateimē? ¿Mā ea chanīmara fasharamamē?” ato fani.

⁴¹Ato askafaino, akka aōxō tāpimisfo ratekōiyanā āa ranā yoinānifo iskakani: “¡Kee! ¿Na feronāfake afe keskaramē na nefe feta ĩamāfānē ato yoiaito nikaifo?” ikanax yoinānifo.

**Gadara anoxō Jesús feronāfake
makinoa niafaka rasi potani**
(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

5 ¹Nāskata okiri ĩamāfā pokefaikanax nokonifo, Gadara mai ano. ²Nāskata Jesús kanōanāfā makinoax fotopakekafanaino, nā feronāfake niafaka yōshi chaka nanea nāno akiki oni. Nā feronāfake nā mairafo kinifā mēranoax oni. ³Mai kinifā mēra ipaoni. Tsōa nexatiroma ipaoni kaninānā nexafiaifono. ⁴Akka mēxotaima kaninānā otekere ata metekere ata fafiaifono, kaninā tesa tesa aki fetsapaoni. Tsōakai afeska fatiroma ipaoni. ⁵Nāskata penata kafāsata fakishchāiri kafāsapaoni, māchifā ariri māpepaoni mairafo anori kinifā mēra kapaoni. Nāskata fiisiyanā tokirinī āa

tsakamepaoni. ⁶Akka chai ixō Jesús fichiax, akiki farekekeranax aō ferotaifi ratokonō mai chachipakefōfāni.

⁷⁻⁸Fāsikōi yoini fiisiyanā. “¡Ea afeska fayamafe, Jesús! Mī Nios Sharapa Fakekī, ē mia yoi Niospa mia ōi kiki ea omiskōimayamafe,” fani. Nāskai mekani, akka Jesúsmāi iskafakī yoiano: “Niafaka yōshi chakata, na feronāfake makinoax tsekekaitāfe,” māmāi faano.

⁹Askafaito Jesús yōkani: “¿Mī afe anemē?” faito, nāato kemani: “Ēfe ane Legiōn nōmāi ichapax,” fani.

¹⁰Nāskaxō nā nīafaka Jesús yoini iskafakī: “Mai fetsa ari noko nīchiyamape,” fani. ¹¹Akka nā chaima māchifā mánānēxō kochifāfe pinifo.

¹²Nāskakē niafaka yōshi chakafāfe iskafanifo: “Kochifo mēra noko nīchife, kochifo mēra nō ikinō,” faifono, ¹³kochifo mēra Jesús ato nīchini. Nāskakē niafaka yōshi chakafo feronāfake makinoax tsekekainax kochifo mēra iki fetseni. Nā niafaka chakafo dos mil ini. Nā niafakafo kochifo mēra ikiano kochifo ichoax mǎfǎfǎ ariax ĩamāfā mēra keyopakeax āsai fetsenifo.

¹⁴Askaito ōikani nā kochifo kexeafō ichoi fetsenifo. Mā fokaxō a pexe rasi anoafō ato yoinifo, a pexe rasi pasotai ikafori ato yoinifo nā ōiafo keskara. Ato askafakī yoiaifono nikakani yōrafā rasi fenifo kochifo āsaito ōipaikani. ¹⁵Mā nokokaxō ōiafo nā feronāfake tsaoa ini rapati shara safeax, mā shināsharai a makinoax mā niafaka yōshi chaka tsekeano. Nāskaito ōikani yōrafā rasi ratei fetsenifo. ¹⁶Nā Jesús niafakafo kochifo mēranoa potaito ōikaxō āto kaifo yoifokani fonifo. ¹⁷Nāskakē yorafāfe yoinifo iskafakakī: “Jesús, nonoax katāfe, nō mia ōipaimakai,” fanifo.

¹⁸Mā Jesús kanōanāfā mēra naneinākfananaino, nā feronāfake

niafakaya ikato, “Ēri mefe kapai,” fani. ¹⁹Nāskafaino, “Maa, mī efe katiroma. Mī pexe ano katāfe. Mī kaifofo fe kaxō mefe yorafo ato yoitāfe a nōko Ifāfe mia sharafa, mīo noiķi mia sharafaki,” ixō Jesús yoini.

²⁰Askafaito nikafaini nā feronāfake kani. Kaxō nā pexe rasi anoafō ato yoini, nā Decápolis anoafō nā Jesús sharafaa keskara. “Aira, nikakapo, ¿afeskax sharamē?” iki fetsenifo.

Jairo fake xotofake mā nakē Jesús otofani. Askatari kēromāri Jesús rapati mēeax sharani

(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

²¹Askafata Jesús mā kanōanāfānē ĩamāfā pokeferani oano yōrafā rasi ano ichanānifo. Akka Jesús ĩamāfā ketokonō nēteni. ²²Akka nāno nā ichanāti pexe anoa xanīfo fisti akiki oni, āfe ane Jairo. Jesús fichiāx a nāmā feopakekafani.

²³Nāskaxō yoini iskafakī: “Mā ēfe fake xotofake nai kiki. Mī mēkemā ea rāmāxoniyofe, sharax ninō,” ixō yoiaino, ²⁴Jesús afe kani, yōrafā rasiri afe fonifo. Afe fokakī shoiakī fetsanifo.

²⁵Nā yōrafā rasi mēra kēro fisti ato fe kani, doce xinia aka ini isinī iki, imi nesemisma ini. ²⁶Omiskōitiani sharapai notorofo mēra katiani, mā kori potakī mitotiani ini. Tsōa pishta sharafatiroma ini, askatamaroko isinī iki finakōini.

²⁷⁻²⁸Nā kēromā Jesúsnoa yoiāifāfe nikani. Nāskakē yōrafā rasi foaifono ato acho kaxō āfe tari kexa ramākani. “Ē āfe tari kexa ramākax ē sharatiroraka,” ixō āfe ōiti mēraxō shināni. ²⁹Nāskaxō āfe tari kexa ramākaxō meea āfe imi koshikōi nesetani. Nāskaxō āfe yora meea mā sharakōia meeni. ³⁰Jesús mā tāpixō āfe sharaōnoax nā kēro mā sharano, yōrafā rasi mēra fesoakekafā ato yōkani: “¿Tsōa ea tari ramākamē?” ato faito, ³¹a aōxō tāpimisfāfe yoinifo

iskafakakī: “¿Mī meimamē yorafāfe mia shoiakifetsakaxō mia pitsikinaifāfe? ¿Afeskakī mī noko yōkaimē tsōa ea ramāmē?” ixō fanifo.

³²Askafaitono Jesús aa kemataima ōiakeni, tāpixiki tsōa ramāmākī.

³³Nāskaino nā kēromā ratei choayanā a sharafaa mā tāpixō, akiki kaxō ratokonō mai chachipakefōfā yoini: “Ē mia tari kexa ramākax mē shara,” ixō yoitā a isinī itianiri yoini. ³⁴Nāskafaito Jesús yoini: “Yōxashta, mā mī shara ea chanīmara faax. Nāskakē tanaima katāfe a mī isinī imis mā mī sharaki,” fani.

³⁵Jesús mekai xateamano nā xanīfo Jairo pexe anoax fetsafo akiki fēkaxō yoifekani fenifo. Iskafakī yoinifo: “Mā mī fake naaki anā nōko Ifo fekaxtefayamafe,” faifono, ³⁶akka Jesús ato nikakima, iskafakī nā xanīfo Jairo yoini: “Ratekima, ea chanīmara fafe,” ixō yoini.

³⁷Nāskaxō Jesús, “Tsoa nofe kaima kiki,” ato fani. Pedro iyota, Santiago iyota, āfe exto Juan iyota ato fani.

³⁸Nāskata mā Jairo pexe ano nokokaxō ōiafo yorafo oiakani fiisinifo nā fake xotofake manokani mā naano.

³⁹Nāskata pexe mēra ikikaixō ato yoini iskafakī: “¿Afeskai mā oiāi fiisikimē? Na fakekai nakeroko oxanō,” ato fani.

⁴⁰Ato askafaito yorafāfe Jesús ōsaketsanifo. Askafaitono pexe xaki mēranoa keyokōi Jesús ato kāimani. Nāskaxō apa yafi afa iyoni, a afe foafori afe fonifo. Nāskakanax nā fake xotofake raka ano ikifainifo. ⁴¹Nāskata Jesús mēkemā mētsoinīfōfā yoini: “Xotofakeshta, ē mia yoikai fininīkafāfe,” faino, ⁴²koshikōi fininīkafāni, nā xotofake doce xinia aka ini. Mā fininākafānax kani. Nāskaito ōikani yorafo ratei fetsenifo. “iKee, ōikapo! ¿Afeskaxō otofamē?” fanifo.

⁴³Nāskaxō Jesús ato yoini: “Mā tsoa

yoiki na fake xotofake nakē ē otofakī,”
ato fani. Nāskaxō, “Pimakāfe na fake
xotofake,” ato fani.

Jesús Nazarete anoxō nikakaspanifo

(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

6¹Nāskata Jesús nānoax kani āfe
maikōi ano. A aōxō tāpimisfori afe
fonifo. ²Nāskata pena tenetitā ichanāti
pexe mēraxō ato yoikī taefani. Anoxō
Jesús ato yoiatio nikakani yorafo āa
ranā yoinākani iskanifo: “Airā nikakapo,
¿Fanixō iskara tāpikī finakōiamē?
Tāpikī finakōixō afama mīshtifo fai tsōa
atiroma keskafai,” ikanax āa ranā
yoinānifo. ³“¿Akka namamē a mīsa
famis? María fake Santiagonō Josénō
Judasnō Simónnō āto ochi. ¿Akka mā
ōimamē afe chikofori nono nofe ikafo?
Nāskakē nō nikapaiyaitoroko,” fanifo.
⁴Askafafono Jesús ato yoini iskafakī:
“Na mai tio anoxō a Niospa meka
yoimis nikakōitirofo aōnoa
yoisharakōiyānā. Akka āfe maikōi
anoxō nikatirofoma, āfe kaifofo feta afe
yorakōifāfe.”

⁵Nāskakē arixō afama mīshti fapaifikī
anima. Akka a isinī ikaifo fisti rasi ato
ramāino sharai fetsenifo. ⁶Nāskata Jesús
shināni: “¿Afeskakī ea chanīmara
fakanimamē?” ixō tsōa nikayamaino.
Nāskakē pexe rasi chaima ano Jesús
kafāsani ato tāpimafofāsafai.

Jesús aōxō tāpimisfo nīchini Nios

Xanifoōnoa ato yoitanōfo

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

⁷Nāskata aōxō tāpimisfo doce kenani.
Ato kenaino akiki feafono rafe rasi faxō
ato nīchini: “Eōxō niafaka yōshi chakafo
ato makinoa pōtatakāfe,” ixō ato yoini.
⁸Nāskaxō anā ato yoini: “Fāi kakī, mā
afaa fokiki, akka māto mēsteti fisti mā
fotiro. Māto pishari mā fokiki a mā
piairi mā fokiki māto koriri mā fokiki.

⁹Nāskax fotakāfe māto sapato fistiya,
māto rapati fetsari mā fokiki.”

¹⁰Nāskaxō ato yoini: “Mā pexe fetsa
mēra ikiax nāno nētekāfe, nā mā anoax
kaitiā. ¹¹Akka fatora pexe rasi anoxō
mato ifikaspayanā mato nikakaspaifono
anoax tsekekāfe māto taekinoa mapo
taa taa ayanā. Mā askafaino tāpinōfo
Nios atoki inimayamaino. Ē mato
parakima yoi. Nā pexe rasi Sodoma
anoafo feta Gomorra anoafāfe afara
chakakōi fapaonifo. Nāskakē Niospa nā
ato omiskōimanaitiā ato omiskōimaxii.
Akka nā mato nikakaspaifo nāfo ato
omiskōimaki finakōixii,” ixō Jesús ato
yoini.

¹²Nāskakē Jesúsxō tāpimisfo anoax
fonifo yorafo yoifokani. “Māto chaka
xatekaxō Nios Ifofakāfe,” ato fayanā.

¹³Ato makinoa ichapa niafaka chakafo
potanifo. A isinī ikaifoya ato
sharafayanā xiniyaxō ato māmāyanā.

Juan Maotista nani

(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

¹⁴Xanīfo Herodes nikani Jesúsnoa
yoiatifono aōnoa fanīma mīshtixō
yoifofāsafaifono. Nāskakē Herodes
shinākī iskafani: “Mā Juan Maotista
otoita, nāskakē āfe sharaōxō ato
sharafai,” ixō shināni.

¹⁵Akka fetsafāfe yoikī iskafanifo: “Nā
ato Niospa meka yoimis Elīfaskīa,”
faifono, fetsafāferi yoikī iskafanifo:
“Nato Niospa meka ato yoimis, nā
afetiāma Niospa meka ato yoipaonifo
keskafakī,” ixō yoiatifono.

¹⁶Nāskafakī yoiāifāfe nikai Herodes
iskani: “Nākīa Juan, mē ato
textemafaitano mā anā otoa,” ixō
shināni.

¹⁷Herodes Juan reteyoamano yoikī
iskafani: “Mī exto āfi fiayamafe,” faito
nikakī, Herodes akiki ōitifishkiki āfe
sorarofō yoini achikaxō metexkere

akaxō karaxa mēra ikimanōfo. Akka nā Herodías Felipe āfe āfi ini, nā Felipe Herodes āfe exto ini. Akka nā Herodes Herodías fe fianāni. ¹⁸Akka Juan Herodes yoini: “Na mī exto āfi mī fiatiroma,” ixō yoiaino, ¹⁹nāskakē Herodías Juan noikaspakōikī retepaini. Akka retepaifikī retetiroma ini. ²⁰Akka Herodes Juanki rateni māmāi tāpiax Juanmāi feronāfake sharakōikē Nios Ifofasharakōia. Nāskakē kexesharakōini. Nāskakē āfe āfinī noikaspafiaito nikafikī, “¿Ē afeskaimē?” ixō shināta, Herodes Juan nikakōini. ²¹Akka Herodías mā ato Juan retematiro ini, Herodes āfe cumpleaños ikaino. Nāskakē Herodes fista akī afe xanīfofoya soraro xanīfofoya Galilea anoa xanīfofori ato ichanāfani. ²²Nāskaifono Herodías fake xomaya fista ikaino ikikainax ares yorafāfe ōinōfo mairani. Mairaito ōikī Herodes inimani, a afeta piaifori inimanifo askafanifo. Nāskakē nā xanīfāfe nā fake xomaya iskafani: “Ea yōkafe a mī fichipaiyai, ē mia mininō,” fani. ²³“Mā na yorafāfe ōikani ē mia pāraima a mī fichipaiyai keskara ea yōkafe ē mia mininō,” ixō yoini.

²⁴Askafaino nā xomaya kākaiaxō afa yoini iskafakī: “¿Ē afaa xanīfo yōkatromē?” faito āfa kemakī iskafani: “Juan textexō ea āfe mapo ināfe fafe,” fani.

²⁵Nāskata nā xomaya anā ikikaixō xanīfo yoini iskafakī: “Iskaratía sapaki rātaxō Juan Maotista textexō ea āfe mapo ināfe,” fani.

²⁶Askafaito nikai xanīfo shināmitsakōini, Juan shināi. “Akka na yorafāfe nikaifono mē na kēro xomaya yoia. Nāskakē ē ato Juan textemapaiyamafikī ē ato textemani,” ixō shināni. ²⁷Nāskakē āfe soraro nīchini, Juan textexō āfe mapo fixotanō.

²⁸Nāskakē soraro karaxa mēra kaxō, Juan textexō āfe mapo sapaki feni. Nāskaxō nā kēro xomaya ināno, nāatori āfe afa ināni.

²⁹Nāskakē Juan āfe inafāfe nikanifo mā texteafo. Nāskakē āfe yora fonifo maifaxikakī.

Jesús cinco mil feronāfakefo ato pimani
(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

³⁰Mā askano a aōnoa yoimisfāfe afe ichanākaxō yoinifo a atanaifo keskara ato tāpimayanā. ³¹Askafaifāfe nikakī Jesús ato yoini: “Niri fekāfe tsōa istoma ano nores kaxō nō teneyonō,” ato fani. Yorafo mēxotaima atoki feaifono, nāskakē pitirofoma inifo. ³²Nāskakē Jesús aōxō tāpimisfo fe kanōanāfānē tsōa istoma ano kani. ³³Akka mā fōkaxō yorafāfe Jesús kaito ōikakī tāpinifo. Nāskakē nā pexe rasi anofo nā aōxō tāpimisfo fe kai ari ichonifo. Jesús aōxō tāpimisfo fe nokoamatai noko taenifo. ³⁴Mā nokoax Jesús kanōanāfā makinoax fotopakekafā ōia yōrafā rasi ōini. Ato fichixō ato shinākōini, nā oa ovejafo ifomais keskara ato ōikī. Nāskaxō afama mīshstifo ato yoisharakōini. ³⁵⁻³⁶Nāskakē mā yātapakeaino aōxō tāpimisfo akiki fōkaxō yoinifo: “Mā yātapakei kiki nono tsoa ikamakī. Na yorafo nīchife pexe rasi ari yafi a pexe pasotai ikafo ari fokaxō a piaifo fitanōfo,” faifono, akka Jesús ato kemani: ³⁷“Askakakīma māroko ato pimakāfe,” ato faito, kemanifo iskafakakī: “¿Mī shināimē na yorafo pimaxiki kaxō a piaifo dos cientos kori enenē pāa nō ato fixotanō?” faifono, ³⁸Jesús ato yoini: “¿Afe tii mā pāayamē? Fokaxō ōiyotakāpo,” ato faito, mā fokaxō ōitakakī yoinifo iskafakakī: “Nāno cinco pāa yafi foe rafes,” fanifo.

³⁹Nāskakē ato yoini: “Ichanāfaxō na yorafo yoikāfe fasi ano tsaonōfo,” ato

fani. ⁴⁰Ato yoikī askafaifono keyokōi tsaoi fetsenifo, fetsa ano cien ini, fetsa ano cincuenta ini. ⁴¹Nāskata Jesús cinco pāa yafi foe rafe tsomainifōfā, nai foisnifōfā Apa Nios aicho fani. Nāskata mā pāa kaxkeketsaxō aōxō tāpimisfo ināni, yorafori ato inānōfo. Askatari foe raferi keyokōi ato inānifo pinōfo. ⁴²Nāskakē mā keyokōichi pikanax māyakōinifo. ⁴³Nāskakē a chetefaafo pāa yafi foe doce fēta fospikōiya ini. ⁴⁴A cinco pāa piaifo cinco mil feronāfakefos inifo.

Jesús ĩamāfā femākia kani
(Mt. 14.22-27; Jn. 6.16-21)

⁴⁵Mā yorafo pimata Jesús aōxō tāpimisfo yoini iskafakī: “Kanōanāfānē nanekāfe okiri ĩamāfā pokefaitaxikāki Betsaida ano rekē nokotaxikakī. Ē fenakaimakai, ē na yorafo nīchiyonō,” ixō ato yoini. ⁴⁶Mā yorafo nīchita māchi keya ari arese kani arixō Apa Nios kifikai. ⁴⁷Mā fakishaino ĩamāfā nakirafe kanōanāfā ini. Akka Jesús kanima, ares fisti nēteni. ⁴⁸Jesús ōini aōxō tāpimisfāfe tōfeafifāfe nēfēfanē ato katima faino ĩamāfā pooiki mesenikōiaino, mā penaino. Nāskakē Jesús atoki kani ĩamāfā femākia. Akka ĩamāfā femākia kakī oa ato finōfainai keskara ini. ⁴⁹⁻⁵⁰Īamāfā femākia kaito ōikakī niafakara ixō shinākani. Tai tai inifo. Nāskakē keyokōichi ōikani rateaifono. Akka Jesús ato yoini iskafakī: “¿Afeskai mā rateimē? Ēki rateyamakāfe,” ato fani.

⁵¹Nāskata kanōanāfā mēra naneinākaḡā, nēfēfā nishpafani. Nēfēfā nishpafaito ōikakī a aōxō tāpimisfāfe, “iKee! ¿Afesaxō nēfēfā nishpafaimē?” fanifo. ⁵²Akka Jesúsnoa tāpiyonifoma, Jesús afama mīshti fatiroxakī cinco pāa cinco mil feronāfakefo ato pimafitano. Niospa Fake fiano āto ōiti mēraxō tsōa shinānima, tāpiyonifoma.

**Jesús Genesaret anoafō a isinī
ikaifo ato sharafani**
(Mt. 14.34-36)

⁵³Jesús aōxō tāpimisfo feta ĩamāfā pokefainax Genesaret mai ano nokoni. Nāno ĩamāfā ketokonō kanōanāfā nexanifo. ⁵⁴Nā kanōanāfā mēranoax fotopakefofānaifono, yorafāfe tāpinifo. ⁵⁵Mā tāpikanax pexe rasi pasotai ichoi fetsenifo. Nāskakaxō a isinī ikaifo, rātati kamaki rātakaxō ato efenifo Jesús ano. ⁵⁶Nā Jesús kai ari fanīma mīshtixō, a isinī ikaifo fai nēxpakīa ato rātanifo. Nāfāfe, “Noko ramāmafe nō mia tari kexa ramākanō,” fanifo. Nā ramāifo tii sharai fetsenifo.

**Jesús ato yoini afeskai yorafo
chakafomakī**
(Mt. 15.1-20)

7 ¹Nāskata fariseofo fe a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfo Jerusalén anoax Jesús ano fenifo. ²⁻³Nāfāfe ōinifo Jesúsxō tāpimisfāfe mechokomexoma piaifāfe, a āto xinifāfe yoinifo keskayamaifono. Nāskakē ato mekafanifo. Akka fariseofāfe keyokōi judeofo āto xinifāfe yoipaoni keskapaonifo. Piamax taeyoi mechomepaonifo chipo pixakakī. ⁴Akka a afarafo ato miniaifo anoax fekanax, a ato xinifāfe yoinifo keskai mechokomekaxoma pitirofoma. Āto xinifāfe afarafo feyafapaonifo keskai nāfori askapainifo. Āto kechofoya, āto jarafoya āto ochamefetifoya, āto rakoti chokapaonifo āto xinifāfe apaonifo keskara.

⁵Nāskakē fariseofo feta a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfāfe Jesús yōkanifo: “¿Afeskakī na mīōxō tāpimisfāfe a nōko xinifāfe yoinifo keskara nikkanimamē na mechokomexoma piaifofaifāfe?”

⁶⁻⁷Jesús ato kemani iskafakī: “Nā Niospa meka yoimisto Isaías matoōnoa yoini iskafakī:

Na yorafāfe afaa tāpiafoma ato feparapaimisfo. Na yorafāfe eōnoa yoisharafikakī, akka āto ōiti mēraxō ea shināsharafoma. Āakōi ichanākanax fanāikani ea kīfiyanā. A yorafo tāpimanaifo keskarakai ēfe mekama. Āakōi shinākaxō ato yoikani,

ixō Isaías Niospa meka keneni.

⁸Nāskakē a Niospa yoini keskara mā shinākima, a mātō xinifāfe yoini keskara mā shināmis.

⁹“Nā mā shināpaiyai keskara fisti mā shināpai. Nāskakē a Niospa mato yoini keskara mā anā nikapaima. ¹⁰Akka Moisés yoini iskafakī: ‘Mātō epa yafi mātō efa nikasharakāfe. Akka a āto apa yafi āto afa chakafaifo ato retēkāfe,’ ixō yoini. ¹¹⁻¹²Anori kenekī yoifinino, akka mā yoikī iskafamis: ‘Feronāfāke āfe apa yafi āfe afa yoikī iskafatiro: “Ē mato afaa inātiroma, nā ēfenāfo mē Nios inākī ixō yoitirofo,” ’ mā famis. Nāskata a Niospa yoini anori mā ato yoimisma mātō epa yafi mātō efa kexeshakāfe ifiano. Akka mā ato yoimis iskafakī: ‘Anā mātō epa yafi mātō efa mā afaa inātiroma,’ ixō mā ato yoimis. Na shara. ¹³Nāskakē a Niospa yoini anori yoitama, a mātō xinifāfe yoipaonifo anori fisti mā ato yoimis. Nāskaxō afara fetsafo mā famis, Niospa mekakōi mā yoimisma,” ixō Jesús ato yoini.

¹⁴Nāskaxō Jesús yorafo kenaxō ato yoini iskafakī: “Keyokōichi ea nikasharakōikāfe tāpisharakōixikakī ē mato yoinō. ¹⁵Nā nō piaitokai noko chakana fatiroma, akka nōko shinā mēraxō nō afara chakafo shināito noko chakanafatiro. ¹⁶Mā pachoyakī nikasharakāfe,” ato fani.

¹⁷Nāskata Jesús yorafo nīchifaini pexe mēra ikini, nānoxō a aōxō tāpimisfāfe

yōkanifo: “A mī yorafo yoia keskara nokori yoife nō tāpinō,” faifono, ato yoikī iskafani: ¹⁸“ĶAfeskakī māri mā nikasharaimamē? ĶMā tāpiamamē afara nō piato nōko xaki mēraxō noko chakafatiroma? ¹⁹Akka a nō paii nōko ōiti mēra kaima, nōko āto mēra kai, mā nōko āto mēranoax payokomeano chipo nō aya safatiro.”

“Akka a nō paii chakama, keyokōi shara,” ixō ato yoini. ²⁰Nāskaxō anā ato yoini: “Akka mātō shināmā shināxō mā afarafo chakafatiro. ²¹⁻²²Nāskakē āto shinā mēraxō shinākakī, yorafāfe afara chakafo shināmisfo. Feronāfakefāfe āto āfima chotaifono, kērofāferi āto fenema chotamamisfo. Nāskata yometsokata, ato retemisfo. Askatari kēro fetsafo kaxefakāta, fetsafo chakafakī, mekafakāta; afara fetsafo chakafakāta, ato pārakāta, a afara apaiyaifo fisti akāta, a fetsafāfe fiaiti fipaikāta, āa chanīkāta, āa kakapaikāta, askatari shināsharamisfoma. ²³Nā afara chakafo āto shinā mēraxō shināifo keskafakī nāato ato chakafaxii,” ixō ato yoini.

**Xotofake judeoyamafixō Jesús
chanīmara fakōini
(Mt. 15.21-28)**

²⁴Nāskata nānoax pexe rasi Tiro ano Jesús kani. Mā kaax pexe fetsa mēra ikini, ano ikikē tsōa tāpiamanō. Akka nāno ikiax onetiroma ini. ²⁵Nānoa koshikōi tāpinifo, nāskakē nā fake xotofake niafaka naneato āfe afa Jesús ano kaxō a nāmā ratokonō mai chachipakefōfāni. ²⁶Nā kēro xoko fetsa Sirofenicia mai anoa ini. Nāskakē Jesús ano kani. Kaxō yoikai iskafakī: “Ēfe fake xotofake makinoa niafaka yōshi chaka potaxōfe,” fani.

²⁷Askafafiaito nikakī Jesús yoini iskafakī: “Ķa fakefāfe pikī taefayonōfo. Enefe, a fakefāfe paii fiaxō nō paxta inā,

askarakai sharamaki,” faito, ²⁸nā kēromā kemani iskafakī: “Ēje Ifo, a mī ea yoiai keskara mē nikai. Akka paxtafāfe pitirofo a fakefāfe piāi āfe potofō mīsa nāmā keyo pakeaito,” faito, ²⁹Jesús yoini iskafakī: “Chanīma, mī ea kemasharakōia. Nāskakē mā mī katiro, mī fashi xotofake makinoax mā niáfaka yōshi chaka mā tsekeaki,” fani.

³⁰Nā kēro mā āfe pexe ano nokoxō ōia āfe fake xotofake raka ini, a makinoax mā niáfaka tsekeano.

Jesús feronāfake pāstokōi ita mekamisma sharafani

³¹Jesús Tiro mai anoax tsekekainiakāi, Sidón yafi pexe rasi Decápolis finōfaini kaax, Galilea iamāfā kesemē nokoni. ³²Nāno yorafāfe feronāfake mekamisma ita pāstokōi iyonifo. Mā iyokaxō yoinifo iskafakakī: “Mī mīfi māmāfe nikamismaki pāstokī,” faifono, ³³Jesús a fisti ori iyoni, yorafo makinoa. Nāskaxō āfe mīfi āfe pacho kini mēra meeni. Askafatari āfe mifiki kemo mechota āfe ana ramākani. ³⁴Nāskafata nai foisnīfofā xakaita yoini iskafakī: “Efata,” fakī. (Akka nōko mekapa nō yoimis iskafakī: “Papeita nikasharafe,” faki.)

³⁵Nāskafaino, nā pāsto āfe pācho nikasharakōini. Āfe anari sharakōitani, nāskax meka sharakōini. ³⁶Nāskafata, “Mā tosa yoiki,” Jesús ato fafiaino, askatamaroko ato yoikī finakōifofāsa fanifo. ³⁷Nāskakē, “iKee, ōikapo! Āfeskaxō iskara sharafaimē?” ikata iskafakī yoinifo: “A pastofō ato sharafaino mā nikakani, a mekamisfomari mā ato sharafaino mā mekakani,” ikanax yoinānifo.

Jesús cuatro mil feronāfakefo pimani (Mt. 15.32-39)

8 ¹Nāskata pena fetsa yorafā rasi anā Jesúski fenifo āfe meka nikai fekani. Nāskata a piaifori ano afaa inima.

Nāskaifono Jesús aōxō tāpimisfo kenaxō yoini iskafakī: ²“Ē na yorafo shinākōi, nono tres nia mā efe ikafono, nonoxori afaa pikanima. A piaifo mā keyoa. ³Akka afaa pimaxoma āto pexe ano ē ato nīchiano, fonāikani afaa pikanaxma fai nēxpakīa paketirofo. Atiri chai inoax feafokī,” ato faino, ⁴a aōxō tāpimisfāfe kemanifo: “Akka, āfesakaxō nō ato pimatiromē? ĀFanīa nō afaa fitiromē, nonokai tosa ikama?” faifono, ⁵anā Jesús ato yōkani: “Akka, āfe tii mā pāayamē?” ato faito, “Siete pākāia,” fanifo.

⁶Nāskakē Jesús, “Yōrafā rasi nāmā tsaokāfe,” ato fata, siete pāa tsomainīfofā. Apa Nios aicho fata, pāa kaxke pakexō aōxō tāpimisfo ināni. Nāfāferi nā yorafo inānifo pinōfo. ⁷Nāskata foe ichapama ranāri ini. Nāskakē atoōxō Jesús Apa Nios aicho fata, aōxō tāpimisfo foe ināni a yorafori ato inānōfo. ⁸Nāskakē keyokōichi pikanax māyakōinifo. A pikī chetefaafo siete fēta fospikōia ini. ⁹A piafo yorafo ichapakōi inifo, cuatro mil inifo. Nāskaxō Jesús ato nīchini fotanōfo. ¹⁰Nāskata Jesús a aōxō tāpimisfo fe kanōanāfā mēra naneinākafanax Dalmanuta mai ano kani.

Fariseofāfe, “Jesús, tsōa atiroma keskara noko ispafe nō mia chanīmara fanō,” ixō yōkanifo (Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

¹¹Nāno fariseofo akiki fenifo afe yoināi fekani, feparaxō yōkapaikani. Iskafakī yoinifo: “Tsōa atiroma keskafakī afama mīstiffo fakī noko ispafe nō mia chanīmara fanō mī Nios ariax oamāki,” faifono, ¹²Jesús fāsi xakainākafā ato yoini iskafakī: “Āfeskakī na yorafāfe tsōa atiroma keskafakī noko ispafe ea fakanimē? Ē mato pāraima a Nios fisticī atiro keskara ē mato ispaima,” ixō ato yoini.

¹³Ato askafata mā ato makinoax kai kanōanāfā mēra naneinākafā okiri ĩamāfā pokefaini kani.

“Fariseofo feta saduceofāfe anorima yoisimifoki ato nikayamakāfe,”

Jesús ato fani
(Mt. 16.5-12)

¹⁴Akka mā fōkakī, a pifofaifo shināmaki fainifo. Akka nā kanōanāfā mēra pāa fisti ini. ¹⁵Askafono Jesús ato yoini: “Ōisharakāfe. Fariseofāfe Herodes feta pāa faraxakafo piyamakāfe,” ato fani.

¹⁶Ato askafaino, a aōxō tāpimisfo āa ranā yoinānifo iskakani: “¿Afeskakī noko iskafaimē? Nōkai pāa yama,” ikanax yoinānifo.

¹⁷Nāskafono mā tāpixō Jesús ato yoini iskafakī: “¿Afeskai nō pāayamara mā ikimē, māto ōiti mēraxō mā shināsharaimamē? ¹⁸⁻¹⁹Feroyafiaxō mā ōi sharaima, pachoyafiaxori mā nikasharaima. ¿Akka mā shināimamē? A cinco pāa cinco mil yorafo ē ato pimaita akka, ¿a chetefafo afe tii fēta fospia mā fiitamē?” ato faito kemanifo: “Doce fēta ikita,” fanifo.

²⁰“Askatari a siete pāa cuatro mil yorafo ē ato pimaita, akka, ¿afe tii fēta fospia mā fiitamē?” ato faito, “Siete ikita,” fanifo. “Askatari, ¿nā siete pāa ē kaxkeketsaxō ē ato minita cuatro mil feronāfake, afe tii fēta texefafo mā fiitamē?” ato fani. “Sietekīa,” fanifo.

²¹Askafafono ato yoini iskafakī: “¿Ai mā tāpimamē?” ato fani.

Jesús yora fēxo Betsaida anoxō sharafani

²²Nāskata mā Betsaida ano nokoafono, yora fēxo Jesús ano iyonifo. Mā iyokaxō iskafakī yoinifo: “Jesús, na feronāfake ramāfe,” faifono, ²³Jesús āfe mēkemā nā fēxo mētsoinifofā pexe rasi pasoatai iyoni. Nārixō āfe kemō āfe fero

mechanafayanā āfe mēkemā ramāni iskafakī yōkayanā: “¿Mā mī afara ōitiromē?” faito, ²⁴nā fēxo mā ōisharaki iskafakī yoini: “Ē ōi na feronāfakefo oa ififo kafanai keskara,” faito, ²⁵Jesús anā āfe mēkemā fero ramākani. Nāskafaano nā fēxo mā sharaxō ōisharakōini. Nāskaxō keyokōi xafakīakōi ōisharakōini. ²⁶Nāskakē Jesús āfe pexe ano nīchini iskafakī yoiyanā: “Mī anā pexe rasi ano kakiki, mī pexekōi ano katāfe, mī tsoa yoikī,” fani.

“Mī Cristo mia Niospa ifini nokoki nīchixii mī nōko xanīfo finakōia inō,” ixō

Pedro Jesús yoini
(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

²⁷Nāskafata Jesús a aōxō tāpimisfo fe pexe rasi Cesarea Filipino pasoato fonifo. Fāi kakī Jesús ato yōkani: “¿Ea afaa yorafāfe faimē?” ato faito, ²⁸aōxō tāpimisfāfe kemanifo iskafakakī: “Fetsafāfe Juan Maotistara, mia fakani. Fetsafāferi Elíasra mia fakani. Fetsafāferi nā ato Niospa meka yoipaoni fetsa rakikīa mia fakani,” ixō yoinifo.

²⁹“Akka, ¿mā ea tsoara faimē?” ato faito, Pedro kemani iskafakī: “Mī Cristo mia Niospa ifini nokoki nīchixii mī nōko xanīfo finakōia inō,” faito, ³⁰Jesús yoini iskafakī: “Eōnoa tsoa yoiyamakāfe,” fani.

“Chipo ea retexikani,” Jesús ato fani
(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

³¹Nāskata Jesús ato yoikī taefani iskafakī: “Ē chipo omiskōi finakōixii. Askatari ea ōikaspakakī ea potaxikani, judeofāfe āto xanīfofo feta a Nios ato kīfixomis xanīfofāfe a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfāfe. Askatari ea retexikani, akka ea retefafono tres nia oxata ē anā otōxii,” ato fani. ³²Nāskakē xafakīakōi ato yoini. Ato yoikī askafaito ori iyoxō Pedro

yoini iskafakī: “Ifo, askayamafe mia retekanima kiki,” faito, ³³anā Jesús fesoakekafā aōxō tāpimisfo ōiyanā iskafakī Pedro yoini: “Emakinoax katāfe, Satanás. A Epa Niospa shināi keskara mī tāpiamaki. Akka nā yorafāfe shināifo keskara mī shināikai,” fani.

³⁴Nāskata Jesús aōxō tāpimisfoya yorafo kenaxō ato yoini iskafakī: “Fatora fetsa ēfe inakōi ipaikī āakōi apaiyai keskara anā atiroma. Nā ē yoiyai keskara nikakōitiro. ‘Ēfe Ifoxō ea retefiaifono ēkai ēfe Ifo ē potapakenakama,’ ixō shinātiro. ³⁵Akka fētsa āa shinātiro iskakī: ‘Ē Nios Ifofai to ea retetirofo. Nāskakē ē Nios Ifofaima,’ ixō shinātiro mesekī. Askara yora naax ēfe Epa ano katiroma. Akka nā ea Ifofaa, ēfe meka yoiyai askayamāki eōxō reteafono ē ifixii efe ipaxanō eamāi Ifofamiskē. ³⁶Akka fatora fetsa afara ichapayakōi ikatsaxakī, anā āfenā itiroma. Mā naax omiskōipakenaka. ³⁷Akka, ĉnīpaxakī yorafāfe afe tii kopifatirofomē? Maa, afaa kopifatirofoma. ³⁸Akka fatora fetsa eō rāfikī, ēfe meka sharari yoikaspai yora chakafāfe ferotaifi ēri aō rāfikī yoikī iskafaxii: ‘Ē na yora ōimisma,’ ē faxii ēfe Ēpa sharafoya fotoxō, ēfe ājiri sharafori efe fotopakefōfāxikani,” ixō ato yoini.

9 ¹Askatari anā Jesús ato yoini iskafakī: “Ē mato pārāima, fatora fētsa nono efe iyoxō nayoxoma ēfe Epa xanīfo finakōia ōiyoxikani āfe sharaōnoax oaito,” ixō ato yoini.

Jesús āfe femānā fetsa keskara ini, fafekōini. Āfe rapatiri oxokōi ini
(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

²Nāskata mā seis nia finōta, Jesús māchi keyakōi ari māpekī āfe ina tiis ato iyoni. Pedro iyota, Santiago iyota, Juan iyota ato fani. Nāriax āto ferotaifi Jesús fetsa keskara ini. ³Āfe rapati

fafekōini oxo finakōia ini, mā patsasharafikakī tsōa askafatiroma ini. ⁴Nānoa Elías yafi Moisés ōinifo Jesús fe mekaifono. ⁵Nāskaiyono Pedro Jesús yoini iskafakī: “Ifo, sharakōi ano nō oa. Nono nō tres tapas fanō, fetsa mia axota, fetsa Moisés axota, fetsa Elías axota, nō fanō,” fani.

⁶Akka aōxō tāpimisfo ratekōinifo. Nāskakē Pedro tāpinima a yoiyai keskara, shināyamaino yoini. ⁷Nāskaiyono kōinī ato maipakefōfāni. Nā kōi mēranoax mekai iskaito nikanifo: “Nafi ēfe Fakekōiki ē aō noikōi. Nāskakē nikasharakōikāfe,” ikaito nikanifo.

⁸Askaito nikafikakī, a kemataima ōiafo ano ato fe tsoa inima, Jesús fisti arez ato fe ini.

⁹Nāskata mā māchi keya ariax fotoxō, “A mā ōia keskara mā tsoa yoiki. Ē naax mē anā otoano mā ato yoitiro,” ixō ato yoini. ¹⁰Nāskakē tsoa yoitama. Arez fisti āto ōiti mēraxō shinānifo mā tāpifikaxō. Naax ē anā otoxira nokofaito nō tāpiama ikanax yoinānifo.

¹¹Nāskaxō Jesús yōkanifo, iskafakakī: “ĉAfeskakī a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfāfe iskafakī yoimismomē Elías rekē oi taexii?” ixō yoimismomē faifono, ¹²ato kemakī iskafani: “Chanīma, Elías rekē fotoi taexii, nāto ato yoisharaxii itipinīsharanōfo. Akka, ĉafeskakī kirika ano kenenifomē, a ē omiskōixiai yorafāfe ea chakafakakī ea potaifono? ¹³Akka ē mato yoinō mā Elías ifana. Nāskakē nā apaiyai keskafakakī chakafanifo. Nānori aōnoa yoikī kirika kenenifo,” ixō ato yoini.

Jesús feronāfake naetapa niafaka chaka pōtaxoni

(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

¹⁴Nāskata mā Jesús fe fōtakakī a Jesúsxō tāpimis fetsafo ano nokokaxō ōitoshinifo yōrafā rasifo fe a Moisés

yoikí kirika keneni keskara ato
tāpimamisfo fe ato fe feratenāifāfe.

¹⁵Nāskaifono Jesús oaito fichikanax
akiki keyokōi farekefaikaxō, “Kee, mā
Jesús oi kiki,” ikaxō yoisharanifo.

¹⁶Askafono Jesús ato yōkani iskafakī:
“¿Afeskai mā ato fe feratenāimē?” ato
faino, fētsa kemani iskafakī: ¹⁷“Maestro,
ēfe fake ē mikiki efea, niafaka chaka a
mēra nanexō mekamamismano. ¹⁸Nā
kapaiyai arixō, niafaka chakata achiano
paketiani. Āfe axfapa fāxox
keyopaketiani, askatari āfe piti
yeyexamis, askatari charishi fetsemis.
Mē mī inafō yoia a makinoa niafaka
yōshi chaka pōtanōfo. Akka mī inafāfe
atirofoma,” faino, ¹⁹Jesús kemani:
“Mākai ea chanīmara faima. Mā afara
shināmis. Akka afetīakai ē nono mato fe
itianima. ¿Afetīakai mā ea nikaimē?
Niri nā fake efekāfe,” faino, ²⁰nāskakē
Jesús ano nā fake iyonifo. Akka nā
nīafaka mā Jesús tāpixō, nā feronāfake
anā choamanaino anā nāmā pakeni.
Nāskakē tarame iyanā āfe
axfapa fāxox keyopakeni.

²¹Nāskaxō Jesús apa yōkani iskafakī:
“¿Afetīa fichinimē?” iskaifaito, apa
yoini iskafakī: “Afetīa fichinima.
Yomeax fichini. ²²Mēxotaima na niafaka
chakata iskafaino, chiinaki paketa
fakanaki pakemis, retepaikī iskafaino.
Nāskakē mī sharafatiromakī sharafafe,
noko shinākī ēfe fake ea sharafaxōfe,”
faino, ²³Jesús yoini: “¿Afeskakī ēfe fake
mīa ea sharafaxotiromamē mī ea faimē?
Ea chanīmara faifono ē ato afama mīshti
faxotiro,” fani.

²⁴Nāskakē nā fake āpa fāsikōi mekani
iskafakī yoini: “Ē mīa chanīmara fai, ea
axōfe ē mia chanīmara fakī finakōinō,”
ixō yoiaino, ²⁵yōrafā rasi ichanāfono
Jesús ōini, Jesús feronāfake makinoa
niafaka potaito ōipaikani. Nāskakē
Jesús niafaka iskafakī yoini: “Niafaka

yōshi chakata, na fake mī mekamatama,
mī nikamamismaki, ē mia yoikai na
fake makinoax tsekekaitāfe, nāskax mī
anā a mēra ikiki,” faino, ²⁶niafaka yōshi
chaka fāsikōi fiisini. Nāskakī nā fake
anā choamani. Nāskata mā fake
makinoax tsekekaikī oa naa keskara
fafāini. Nāskakē iskafakī yoinifo: “Mā
naa raka,” faifono, ²⁷akka Jesús āfe
mēkemā mētsota fininīfofanaino nā
feronāfake niinākfāni.

²⁸Nāskafata Jesús pexe mēra
ikikainano, anoxō a aōxō tāpimisfāfe a
fisti yōkanifo: “Akka, ¿afeskakīri nō
niafaka yōshi chaka potatiromamē?” ixō
yōkaifono, ²⁹Jesús ato kemani: “Na
keskara niafaka mā potakī Epa Nios
kīfita foni teneyanā Nios shinākī mā
potatiro. Akka mā askayamaxō mā
potatiroma,” ato fani.

**Anā Jesús ato yoini: “Chipo ea
retexikani,” ixō**

(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

³⁰⁻³¹Nāskata Jesús nānoax a aōxō
tāpimisfo fe kakī Galilea finōfaini. Akka
Jesús ato tāpimakaspani, “Ea
tāpiyamanōfora,” ixō. A aōxō
tāpimisfoosmāi ato tāpimakī iskafakī
ato yoini: “Ea achikaxō āto xanīfofo ano
ea iyoxikani, afāfe ea retenōfo. Akka ea
retēfiāfono tres nia oxata ē anā otoxii,”
ato faito, ³²tsōa tāpinima a ato yoiai
keskara. Yōkapai akiki ranonifo.

“Akka, ¿tsoakaimē sharafinakōia?” inifo
(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

³³Nāskata pexe rasi Capernaúm ano
nokonifo. Nā pexe anoxō Jesús ato yōkani:
“¿Afeskai fai anoax mā feratenāmē?” ato
faino, ³⁴tsoa tooxinima, akka fai
nēxpakīanoax feratenāi iskanax:
“¿Tsoakai sharafinakōiamē?” ikanax.

³⁵Nāskakē Jesús tsoaxō a aōxō
tāpimisfo doce kenaxō ato yoini:

“Fatora fêtsa ato finōpai nā yorafāfe āto ina keskara itiro, nāskakē keyokōi ato axosharakōitiro,” ixō ato yoini.

³⁶Nāskata ato nēxpakia fake yome nīchita, chishtoinīfofā ato yoini:
³⁷“Akka fatora fêtsa ēfe aneōxō na fake yome noikī nāatori ea noisharakōi. Nā ea noisharaito ea fisti noima, nā ea nīchiniri noisharai,” ixō Jesús ato yoini.

Fêtsa noko noikaspatama noko sharafai
(Mt. 10.42; Lc. 9.49-50)

³⁸Ato askafaito Juan yoini: “Maestro, mā nō ōia oa feronāfake fistichi mī aneōxō niáfaka chaka potaito. Nāskakē mī nofe rafemismaki, askafayamafe mī yorafo makinoa niáfaka potatiromaki nō faa,” faito, ³⁹Jesús kemani iskafakī: “Askafayamakāfe. Akka nā ēfe aneōxō afama mīshiffo faxō chipo ea chakafakī mekafatiroma. ⁴⁰A noko chakafakī mekafaima, nofe rafesharai. ⁴¹Akka fêtsa mato shinākī, nato Cristo Ifofaki ixō mato faka ayamanaito, askara Niospa afara ināsharatiro. Chanīmakōi ē mato yoi,” ixō ato yoini.

Noko fêtsa afara chakafamaino
āfenā mesekōi itiro
(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

⁴²Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Na fakefāfe ea chanīmara faifono, fatorafāfe ato afara chakafamaifono, tokirinīfaya tenextifaxō fakafā nōafā mēra mā ato potatiro ato anā afaa chakafamanōfoma. ⁴³⁻⁴⁴Akka mātō mēkemā mato afara chakafamaino mextemekāfe. Akka mā mā mextemeax Epa Nios ari mā katiro afe nīpaxakī. Akka mifi rafeyaxō mā afara chakafaax chiifā xoisai mēranoax mā omiskōipakenaka, a chiifā nokanakama anoax. Anoax xenafo nayamaino, chiiri nokanakama anoax. ⁴⁵⁻⁴⁶Askatari mī tae mia afara chakafamaino oxtemefe. Akka

mā mī oxtemeax Epa Nios ari mī katiro afe īpaxakī. Akka mī oxtemeamax tae rafeyax chiifā mēranoax mī omiskōipakenaka, anoax xenafo nayamaino, chiiri nokanakama anoax. ⁴⁷Askatari mī fero mia afara chakafamakē tsekafe. Nāskax mī fero fistiax Epa Nios xanīfo ano mī katiroki. Akka mī fero rafeyax chiifā mēranoax mī omiskōipakenaka. ⁴⁸Anoax xenafo nayamaino chiiri nokanakama anoax. ⁴⁹“Nāskakē chiifā mēranoax keyokōi omiskōipakenakafo. ⁵⁰Akka tashi shara. Akka mā nami tashiya ayamaxō, afeska faxō mā anā sharafatiromē, mā anā sharafatiroma, chakanatiro. Nāskakē oa tashi keskara ikāfe isharakōiax. Fetsafo ato yoisharaxikakī anā afaa chakafanōfoma.”

Feronāfake āfe āfi fe enenātirofoōnoa
Jesús ato yoini
(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

10 ¹Nāskata Jesús Capernaúm anoax tsekekainax Judea mai ano kani. Nā Jordán faka ketokonō, nānoxō anā yorafo ichanāfaxō anā ato yoini, ato yoimis keskafakī. ²Ato yoikī askafaino fariseofo Jesús ano fenifo. Akiki fēkaxō chakafakī mekamapaikani. Nāskaxō yōkanifo iskafakī: “Nōko xinifāfe Niospa meka yoikī kenenifo keskafakī, ¿feronāfake āfe āfi enepaikī enetiromē?” ixō yōkaifono, ³Jesús ato kemani: “Moisés mato kirika kenexokī, ¿fanīri mato yoinimē?” ato faito, iskafakī yoinifo: ⁴“Moisés kenekī iskafani: ‘Fêtsa āfe āfi enepaikī tafekī kirika kenexotiro iskafakī: ‘Ē mia anā fiima, mī anā ēfe āfi ikima,’ ’ ixō mā yoitiro noko fani,” ixō yoiaino, ⁵Jesús ato kemani iskafakī: “Moisés iskafakī mato yoini: ‘Mā kai afaa tāpiama mātō ōiti kerekxōi,’ ixō mato yoini. ⁶Akka taekōifakī, Niospa feronāfake yafi kēro

onifani. ⁷⁻⁸Nāskakē feronāfake mā āfiyax āfe apa yafi āfe afa makinoax paxkatiro āfi fe fianāxiki. Nāskakē āfe āfi fe yora fisti keskara itirofo. Nāskakē anā yora rafema, yora fisti keskara ikani āfe āfi fe. ⁹Nāskakē feronāfake āfe āfi enetiroma Niospamāi ato fianāmano,” ixō ato yoita, ¹⁰mā pexe mēra ikiano, anā a aōxō tāpimisfāfe yōkanifo: “A mā yorafō rama yoiai keskara nokori yoife,” faifono, ¹¹Jesús ato yoini iskafakī: “Akka fētsa āfe āfi enexō kēro fetsa fixō afe ikī a fikī taefani chakafai. ¹²Askatari feronāfake āfe āfi enexō fetsa fixō fetsa fe ikī āfe āfi chakafai,” ixō Jesús ato yoini.

**Jesús fakefo chishtoxō ato māmāyanā
ato Epa Nios kīfixopakeni**
(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

¹³Askatari yorafāfe āto fakefo Jesúski efenifo ato māmāpakeyanā ato Epa Nios kīfixonō. Akka a Jesúsxō tāpimisfāfe ato iskafanifo: “Māto fakefo efexō nōko Ifo fekaxtefayamakāfe,” ato faifono, ¹⁴nikakī Jesús ato iskafani: “Ato enekāfe na fakefo ekeki fenōfo, ato nētefayamakāfe. Ēfe Epa Nios xanīfo ika ari na fakefo keskarakōifoki,” ixō ato yoini.

¹⁵“Ē mato pāraima, mā Epa Nios xanīfo nikayamax na fakefāfe ea nikaifo keskafakī, Epa Nios xanīfo ika ari mā katiroma,” ixō ato yoita, ¹⁶fakefo chishtoinīfōfā ato māmāpakeyanā: “Epa Niospa, na fakefo sharafafe,” fani.

**Feronāfake naetapa kori ichapayax
Jesús fe mekani**
(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

¹⁷Mā askafata mā Jesús kaino feronāfake fetsa ichoax akiki nokoni. Mā akiki nokoxō ratokonō mai chachipakefōfā yōkani iskafakī: “Maestro mī sharaki, ea yoife ě afaa

afeskatiromakī Nios xanīfo fe ipaxakī,” ixō yōkaito, ¹⁸Jesús kemani: “¿Afeskakī sharara mī ea faimē? Akka Nios fisti shara. ¹⁹Niospa shināmanaino a Moisés yoini keskara mā mī tāpia. Iskafakī yoini: ‘Ato reteyamakāfe, askatari māto āfima chotayamakāfe, askatari kēromāri māto fenema chotamayamakāfe, askatari atoki yometsoyamakāfe, askatari chanī yoiyamakāfe, askatari mā kaxpa ato pārayamakāfe, askatari māto epa yafi māto efa nikasharakōikāfe,’” ixō Jesús yoini.

²⁰Askafaito nā feronāfake kemani iskafakī: “Maestro, nā mīa yoiai keskara mē nikamis yomexō,” faito, ²¹nikakī Jesús ōiyanā aō noiyanā iskafakī kemani: “Nāno afara fisti mī tāpiama. Kaxō mī afarafo minixō kori fixō nā afaamaisfo ato ināketsatāfe. Nāskakē nai mēranoax afama mīshtifoya mī ixikai. Mā mī kori ato ināketsata anā oxō ea Ifofasharafe,” ixō yoini.

²²Askafaito nikai nā feronāfake shināchakakōi tooxinima kori ichapayamāiyaxō ato inākaspa. Nāskax Jesús makinoax kani.

²³Nāskaito Jesús aa kemataima ōiakexō, aōxō tāpimisfo yoini iskafakī: “A yora afama mīshti ichapaya Nios xanīfo ano katiroma, fekax pishta,” ixō ato yoiaito, ²⁴nikakakī āfe inafāfe: “Kee, āfe meka nō tāpitiroma,” ixō tāpipainifo. Askaifono anā Jesús ato yoini iskafakī: “Ēfe fakefāfe, fekax pishta afama mīshtifoya ikatsaxakī mā Nios Ifofapaia. ²⁵Māraki camello akoja kini mēra ikipaifi ikitiro, fekaxkōi efapamāiax. Nāskarari yora afama mīshti ichapayato Nios Ifofapai, fekaxkōi āfe afama mīshtifomāi potakaspakī,” ixō Jesús ato yoini.

²⁶Ato askafaito nikakakī a aōxō tāpimisfāfe tāpipainifo. “¡Kee! ¿Afeskax nō Nios fe ipaxatiromē?” ikanax yoinānifo.

²⁷Askaifāfe ōikī Jesús ato yoini: “Yorafokai āa ifimetrofoma. Nios fistichi yorafa ifitiro. Niospa afama mīstiffo fatiro, yorafāfe atiroma keskara,” ixō ato yoini.

²⁸Ato askafaito nikakī Pedro yoini: “Ifo, nō mefe okī nōko afama mīstiffo nō ōiferani nō mefe oni,” faito, ²⁹Jesús kemani iskafakī: “Ē mato paraima, fētsa eōxō ēfe meka sharaōnoa ato yoikakī āfe peXe ōifaini, āfe onefetsafori ōifaini, āfe poifori ōifaini, āfe aparī ōifaini, āfe afari ōifaini, āfe fakefori ōifaini, āfe tareri ōifaini, ³⁰nāato niyoxō afama mīstiffo fitiro, Niospa ināino, pexefoya ita, onefetsafoya ita, poifoya ita, afafoya ita, fakefoya ita, tarefoya ita itiro. Nāfo Niospa ināsharafiano omiskōixii. Nāskafīax chipo Epa Nios fe ipanaka. ³¹Akka iskaratīa yora ichapafāfe ato finōpaikani, nō finakōiara ikaxō, akka chipo fenotirofo. Akka a ato finōpaiyamaifo iskaratīa Niospa ato finakōia imaino Nios fe ipanakafo,” ixō ato yoini.

Anā Jesús ato yoini: “Mā chaima ea retekaniira,” ixō
(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

³²Askafakī ato yoita Jerusalén ari kani. Jesús rekē kaino aōxō tāpimisfo acho fonifo. “Kee, ¿afeskai nōko Ifo Jerusalén ano kaimē?” ikanax ratekōinifo. Nāskafifono a aōxō tāpimisfo tii ato kenaxō Jesús ato yoini iskafakī: “Iskaratīa afaa afeskaimākai ē mato yoinō. ³³Mā mā ōikai, iskaratīa Jerusalén ano nō māpei kaikai. Nānoxō ea achikaxō a ato Nios kīfixomis xanīfofo yafi a Moisés yoikī kirika kenenī keskara ato tāpimamisfo ea ato inākani kiki. Anoxō ea iskafakani: ‘Na Jesús ato chakafamiskī retekāfe,’ ixō ea yoikāta, yora fetsafo ano ea iyokani afāfe ea retenōfo. ³⁴Nāfāfe ea

kaxemetsama fayanā, ekeki kemo mechoketsayanā ea koshaketsakata ea retekani. Akka ea askafafiafono tres nia oxata ē otoxii,” ixō ato yoini.

Santiago feta Juan Jesús yōkanifo afe xanīfo ipaikakī
(Mt. 20.20-28)

³⁵Santiago fe Juan, Zebedeo fake rafe ini. Nā rafeta Jesús ano fōkaxō iskafakī yoinifo: “Maestro, na nō mia yoiai keskafakī noko axōfe, nō mia yōkaikai,” faifono, ³⁶ato yōkani: “¿Ē mato afaa afeska faxotiro mē?” ato faito, ³⁷anā yoinifo iskafakakī: “Mī xanīfokōikī nokori xanīfo imafe, nō mefe xanīfo inō. Takai fetsa ē tsaofaino, takai fetsari ēfe ochi tsaonō,” faifono, ³⁸Jesús ato yoini iskafakī: “Na mā ea yōkai keskara mā tāpiama. ¿Na ē omiskōiai keskai māri mā omiskōitiromē?” ato faino, ³⁹kemanifo iskafakakī: “Ēje, nōri nō tenetiro,” faifono, Jesús ato yoini iskafakī: “Chanīma, nā ē teneai keskafakīri, mā tenetiro omiskōifinakōifikī. ⁴⁰Akka efe ketaxamei tsaopai toa efe ketaxamei tsaotiro. Ēfe Epa Nios fistichi tāpia. Nā Epa Niospa katoafo ano efe tsaotirofo,” ixō ato kemani.

⁴¹Askafifāfe nikakani a aōxō tāpimisfo diez atoki ōitifishkinifo, Santiago yafi Juan mepaikani.

⁴²Askaifono akka Jesús ato kenaxō ato yoini iskafakī: “Mā mā tāpia, yora fetsafo xanīfokaxō fāsikōi mekayanā ato yonomamisfo. A xanīfo fe rafeaferi ato yoimisfo iskafakakī: ‘Nōri mātō xanīfo. Nō mato yoiaito mā noko afara axorisafatiro,’ ixō fāsikōi ato yoimisfo. ⁴³⁻⁴⁴Akka mā ranā askayamakāfe.

Askatamaroko fatora fetsa mā xanīfo ipai, ato yonoxomis keskara mā itiro.

⁴⁵Akka ēri anori shināima, ēfe Epa Nios ariax ē nāmā fotoni feronāfakēkōi ixiki,

ē Niospa Fakefekē ea afara axonōfo ē onima. Askatamaroko fetsafo ē ato afara sharafaxoxiki ē oni. Ē atoōnoax naxiki ē oni. Satanás chaka āto ifo inōma ē oni,” ixō Jesús ato yoini.

Jesús Bartimeo fēxokē sharafani

(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

⁴⁶Nāskata Jericó pexe rasi ano nokonifo. Nānoax mā Jesús tsekekainaino, aōxō tāpimisfo fe yōrafā rasi afe fonifo. Fokākī yora fēxo fai ketokonō tsoa fichinifo, āfe ane Bartimeo, Timeo fake ini. Nāno fai ketokonō tsoaxō ato kori yōkatiani ini.

⁴⁷Nāno fai ketokonō tsoaxō nā fēxo nikani Jesús Nazarete anoa kafani faifāfe. Nāskafaifāfe nikai nā fēxo fāsikōi fiisini, iskafakī yoini: “iJesús mīfi David fenaki, ea shināfe!” fani.

⁴⁸Askafaito, “Nōko Ifo fekaxtefayamafe,” fanifo. Askafafiaifono fāsikōi fiisini, iskani: “iDavid fenapa, ea shināfe!” faito nikai.

⁴⁹Nāskakē Jesús nēteakekafā ato yoini iskafakī: “Ea kenaxokāfe,” ato faino, kenanifo iskafakī yoiyanā: “Inimayanā fininākakāfe, Jesús mia kenakī,” ixō yoiaino, ⁵⁰nikakī āfe tari rashkita potata koshikōi niinākakāfe ichotiri ichotiri ita Jesús ano oni.

⁵¹Mā akiki oano Jesús yōkani: “¿Ē mia afeska fanō ea mīa yōkamē?” faito, nā fēxo kemani: “Maestro, ēfe fero ē sharafapai,” faino, ⁵²Jesús yoini iskafakī: “Mā mī katiro, ea chanimara faax, mā mī sharakī,” fani. Nāskafaino nā fēxo oisharakōitani. Mā sharaxō Jesús fāi kaino chīfafaini.

Jesús nokoni Jerusalén ano

(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

11 ¹Nāskata Jesús fe fokakī Jerusalén chaima fonifo. Nāno pexe rasi Betfagē fe Betania chaima ini,

machi Olivos ano. Nānoxō Jesús a aōxō tāpimis rafe nīchini. ²Ato iskafakī yoiyanā: “Mēstekōi fotakāfe oa ono pexe rasi ano. Nāno mā nokoxō mā fichi kaikai burro fake nexekē tsoa aō nimisma. Tēpexō ea efexotakāfe.

³Anoxō mato yōkaifono iskafakaki: ‘¿Afeskakī mā burro tēpeimē?’ mato faifono, iskafakī ato yoiakāfe: ‘Nōko Ifāfe fichipaiyaito nō ifixoniyoa, samama mato nīchixonī kiki,’ ixō ato yoiakāfe,” Jesús a aōxō tāpimis rafe fani.

⁴Askata mā fōkaxō fichitoshinifo burro pexe fepoti ano nexekē emāiti fainaki fichixō tēpexō efenifo.

⁵Nā ano ikafāfe ato iskafanifo: “¿Afaa mā afeskafaimē? ¿Afeskakī mā burro tēpeimē?” ato faifono, ⁶nā Jesús ato yoiā keskakakī ato kemanifo: “Ia. Iyoxotakāfe,” ato fanifo. ⁷Nāskata Jesús ano burro efekāta, āfe kate kamakī āto rapati kakafanifo. Nāskafafono a kamakī Jesús tsoainākakāni. ⁸Akka mā Jesús kaino yorafāfe āto rapatifo epe peifo xatekaxō kakafaxō fonifo akiki inimakakī.

⁹Akka nā rekē foaifāfe a acho foaifo fāsikōi tai taifonifo. Iskafa fonifo: “iAicho, nā sharafinakoia nokoki oi kiki, nōko Ifo Niospa nokoki nīchiano!

¹⁰Nōko xini David xanifo ipaoni keskai, mīri nōko xanifo ixiki oa. iAicho! iNios sharakōi!” ixō yoinifo.

¹¹Nāskata Jesús mā Jerusalén ano nokoax, Nios kīfiti pexefā mēra ikixō, a mēranoafo oīfōfāsafani. Nāskata nānoax tsekekaini kaax a aōxō tāpimisfo docefo fe Betania ano kani, mā yātapakeaino.

“Fana higuera, mī anā fiminakama,” Jesús fani

(Mt. 21.18-19)

¹²Pena fetsa mā Betania anoax okī Jesús mea fonāikōi fini. ¹³Nāskakē chai ixō fana higo nikē ōini, peifoia ini. Kaxō ōini fimiymakī, akka kaxō ōia

fimiya inima áfe peifos ini. Nā fimiyaimitia ōini. ¹⁴Nāskakē Jesús fana higo yoikī iskafani: “Anā tsōa mī fimi pinakama,” faito, áfe inafáfe nikanifo.

**Jesús a Nios kīfiti pexefā mēraxō
a ato ināifo ato potani**

(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹⁵⁻¹⁶Nāskata anā Jerusalén ano nokonifo. Nānoax Jesús anā Nios kīfiti pexefā mēra ikitoshini. Ikitoshixō ōia a mēraxō afarafo ato miniaifono xafakīa ato kāimani, a ato fiaifori askafani xafakīa kāimakī. A ato kori ināifo anoari mīsafo ato pōtaketsani, askatari a ato rifi miniaifo anoari āto tsaotifori ato pōtaketsani. “Nā Nios kīfiti pexefā mēraxō tsōa afaa ato inātiroma,” ixō fāsi mekainākakā ato yoini. ¹⁷Ato tāpimakī iskafakī ato yoini: “Niospa meka yoikī iskafakī kirikaki kenenifo: ‘Na éfe pexefā anoxō keyokōichi nā maitio ano ikafáfe ea kīfitirofo,’ ixō kenefinifono, akka nā yometsofáfe pexe keskara mā famis,” ixō ato yoini.

¹⁸Ato askafaito, a ato Nios kīfixomis xanīfofo feta, a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfáfe nikanifo. Nāskakē afeskaxoma Jesús retepainifo, retepaifikani mesenifo, yorafáfemāi nikakōiaifono a yoiai keskara, “Aira, na keskara meka nō nikamisma, áfe meka sharakōi,” ikaxō. ¹⁹Akka mā fakishaino Jesús a aōxō tāpimisfo fe Jerusalén anoax anā kani.

Fana higuera xanani

(Mt. 21.20-22)

²⁰Askano anā pena fetsa finōfāikakī ōinifo, nā fana higuera mā xanano áfe tapofoya. ²¹Nāskakē Pedro shinākī Jesús yoini iskafakī: “Maestro, ōipo na higuera mī kamafofāita mā xana,” faito, ²²Jesús kemakī iskafakī: “Nios nikakōikáfe,” ato fani. ²³“Akka ē mato

pāraima. Māto ōiti mēraxō mā Nios nikakōixō na māchifā mā yoikī iskafatiro: ‘Nonoax tsekekainax fakafā mēra paketáfe,’ mā faino fakafā mēra paketiro. Nā mā yoiai keskai nāskakōitiro. ²⁴Nāskakē ē mato yoi, afara mā fichipaikī mā Epa Nios chanīmara faxō mā kīfaiato mato inātiro, mātonā inō. ²⁵Akka mā Epa Nios kīfikī, fetsaki mā ōitifishki iyoxō ikisi raefayokáfe, Epa Nios nai mēranoato māto chaka mato soaxonō. ²⁶Akka mā fetsafo raefayamaito, matori Epa Niospa nai mēraxō māto chakafo mato soaxotiroma,” Jesús ato fani.

“¿Tsōa mia nīchinimē mī xanīfo inō?” ixō

Jesús yōkanifo anoxō achipaikakī

(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

²⁷Nāskata Jerusalén ano anā fenifo. Nānoax Nios kīfiti pexefā mēra Jesús kafāsaino, nāno akiki fenifo. A ato Nios kīfixomisfáfe āto xanīfofo fe, a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfo, judeofáfe āto xanīfofori fenifo. ²⁸Anoxō yōkanifo iskafakakī: “¿Tsōaōxō mī iskafaimē, tsōa mia yoiamē mī iskafanō?” ixō yōkaifono, ²⁹⁻³⁰Jesús ato kemani iskafakī: “Éri mato yōkanō ea yoikapo ē nikanō. Ea mā yoiaito ē mato yoikai tsōaōxō ē iskafaimākai. Akka, ¿tsōa Juan nīchinimē ato maotisafakī ato faka mēra ikimapakenō? Niospa nīchiyamakī yorafáfe nīchiniforaka ea yoikapo,” ³¹ato faino āa ranā mēenāpaiyanā iskanifo: “Nō kemakī iskafaino: ‘Niospa nīchini,’ nō faino noko yoikī iskafai: ‘Akka, ¿afeskakī mā Juan nikamismamē?’” ³²Akka nō iskafakī yoitiroma: ‘Yorafáfe Juan nīchinifo,’ ixō nō yoitiroma, yorafoki nō mesei nokoki ōitifishki itirofo.” Akka yorafáfe keyokōichi tāpiafo Niospa shināmanaino Juan ato yoipaoni.

³³Nāskakē yoikī iskafanifo: “Nō tāpiama tsōara Juan nīchini,” faifono, Jesúsri ato yoikī iskafani: “Ēri mato yoitiroma tsōaōxō ē iskafaimākai,” ixō ato yoini.

Meka fetsafaxō Jesús ato yoini a ato yonoxomis chakafoōnoa
(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

12¹Anā Jesús ato yoini meka fetsafaxō iskafakī: “Feronāfabe fētsa āfe tare ano uva fanani. Fanaxō akiki keneakeni. Akiki keneakexō mai pōkini a mēraxō uva tsinīxiki. Askatari pexe keya fani anoxō kexexiki tsōa mēeyamanō. Mā askafakī fetsaxō a ano yonofaifo ato ināyoni. Nāskafata mai fetsa ari kayoni. ²Nā fimimistia mā āfe fana pachiaino, āfe ifāfe a yonoxomis nīchini, a kexexonafo ato yōkaxō āfe fana fimifo fixotanō nā āfenā tiiri.

³Akka āfe kaifo fichikaxō nā fana kexeafāfe achikaxō seteketsakaxō, afaa inākaxoma afaamaiskōi nīchinifo.

⁴Nāskata nā tare ifāfe anā a yonoxomis fetsa nīchini. Akka nāri īchaketsayanā tokirinī mapoki tsakakī imi tofeketsafono oni. ⁵Nāskano afianā fetsari nīchiano nāa retenifo. Mā reteafono ranāfaxō ato nīchini, nāfori ato seteketsayanā, ranāri ato retenifo.

⁶“Mā ato askafafono, nāno āfe fake fisti ini, nā aō noikōiai. Nāskakē chipokōi fakī āfe fake nīchini: ‘Ēfe fake nikatirofokī,’ ixō.

⁷Akka mā āfe fake nīchia kaito fichikanax nā tare kexemisfo yoinānifo iskakani: ‘Nato āfe apa naano na fanafo fixii kiki, a nari nō retenō na tare nōkonā inō,’” ikanax yoinānifo. ⁸Nāskakē achikaxō mā retexaxō tare pasotai potanifo.

⁹Nāskakē Jesús ato yōkani: “Akka, ¿a tare ifāfe ato afeska fatiromē? Kaxō a tare kexemisfo ato retēkī mitoxō fetsafo āfe tare inātiro afāfe kexexonōfo,” ixō Jesús ato yoini.

¹⁰⁻¹¹“Akka, ¿a kirika kenekī iskafanifo mā anemismamē?:

Tokiri pexe fapaikakī nā pexe famisfāfe na tokiri chakara ixō potafono, fetsafāfe fichixō na tokiri sharakōi ikaxō akiki pexe fatirofo. Nāskarifiakī xanīfofōfāfe, ‘Nakai afama,’ ikaxō Niospa Fake ōikaspamisfo. Askafafiaifono Niospa āfe Fake katonī nōko Ifo inō. Nāskakē nō akiki inimakōi, ixō kirika ano kenenifo,” Jesús ato fani.

¹²Nāskakē Jesús achikaxō karaxa mēra ikimapainifo, mā tāpikaxō meka fetsafaxō atoōnoa yoiaito. Akka achipaifīkani yorafoki mesekani a makinoax fonifo.

“¿Xanīfo nō kori inātiro mē noko yōkaito?” ixō Jesús yōkanifo
(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

¹³Nāskakē chipo fariseofāfe Herodes feta afe yorafo Jesús ano nīchinifo, fanīrira Jesús ato yoiaito afāfe yōanōfo āto xanīfofo yoikakī. ¹⁴Nāskakē mā akiki fēkaxō nāfāfe yōkanifo iskafakakī: “Maestro, mā nō tāpia a mī yoiai anori chanīmakōi mī yoimis. Epa Niospa noko shināmapaiyai anorikōi mēstekōi mī noko yoimis. Afara yoipai mī ranomisma, afarikai mī fomāmisma, na yorafāfe yoiaifo anori mī nikatama, a shināifo anori mī shināmisma. Askatamaroko Epa Niospa meka shara mēstekōi mī yoimis. Akka chanīmamakī noko yoife na romanō xanīfo nō kopifatiromakī askayamakī nō kopifatiroma rakikīa,” ixō yōkaifono, ¹⁵Jesús tāpini feparapaiyaifāfe, nāskaxō ato yoini iskafakī: “¿Afeskakī mā ea feparapaimē?” ato fata, “Ea kori exe fisti fēxokāfe, ē ōinō,” ato faino, ¹⁶kori exe fisti fēxofafono, nā kori exe ōiyanā Jesús ato yōkani: “¿Tsōa femānā na keskaramē? ¿Tsōa aneri na kori exe ano

keneamē?” ato faino, kemanifo iskafakakī: “Nōko xanīfo César keskara,” faifono, ¹⁷Jesús ato yoini iskafakī: “Akka na kori exe Césarnākē César inākāfe, akka Niosnākē Niosri inākāfe,” ato faino, “iKee! iNikakapo! Āfe meka finakōia tsōakai finōtiroma,” ikanax rateyanā yoinānifo.

**“Yora naax anā otoax, íafeskatiromē?”
ixō Jesús yōkanifo**

(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

¹⁸Nāskakē saduceofo Jesús ōifokani fonifo. Nā saduceofāfe yoimisfo iskafakakī: “Yora naaxkai anā afeskax ototiroma,” ixō yoimisfo. Nāskakē mā fokaxō yōkanifo iskafakakī:

¹⁹“Maestro, Moisés noko kirika kenexoni iskafakī yoikī: ‘Feronāfake fetsa āfiyax natiro afeta fake akamax, akka nā kēro ifomafa onefētsa fitiro, afeta fake axiki nā fake nā onefetsa naitanā inō.’ ²⁰Akka nā nane tii siete feronāfake inifo. Āto ochi iyoa āfiyai taeni, mā āfiyax afeta fake akamax nani. ²¹Nāskata nāa chipoko fētsa nā kēro ifomafa fini. Nāskarifiāi nāari nani afeta fake akamax. Afianā chipoko fētsari fini, nāari nani afeta fake akamax. ²²Nāskakē nā siete feronāfakefāfe nā kēro fīpakanax, afeta fake akanamax nai keyonifo. Chipokōitani nā kērori nani.

²³“Nāskakē mā otokaxō, ífatoto nā kēro fiximē, nā fistimāi fīpakaxō?” ixō yōkaifono, ²⁴Jesús ato kemani: “Mākai afaa tāpiama. Na Niospa meka yoikī kenenifokairoko mā ōikatsaxakī. Niospa āfe sharaōnoari mā ōimisma. ²⁵Yorafo nakanax mā anā otokanax, anā āfiyatirofoma, anāri āto āfi feta fake atirofoma. Askatamaroko nā ājiri nai mēranoafo keskara itirofo. ²⁶⁻²⁷Akka, ía yorafo nakanax anā otokiafōnoa yoikī Moisés kirika kenekī yoiniōnoa mā anemismamē? Niospa fana koofai

mēraxō Moisés yoini iskafakī: ‘Ēfi mī xinifāfe āto Nioskōi, Abraham ikaino, Isaaca ikaino, Jacobo ikaino,’ ixō Niospa yoini. Akka Niospa naafoma keskara ato ōi, aōnoax keyokōi niafono. Akka mākai afaa tāpiama mā mā chanīmis,” ixō Jesús ato yoini.

**“Akka, ífato meka sharafinakōiamē, nā
Niospa shināmanaino Moisés ato
yoiniraka?” ikaxō fariseofāfe
Jesús yōkanifo**
(Mt. 22.34-40)

²⁸A Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamis Jesús ano nokoni, Jesús anoax ato fe yoināino māmāi tāpixō Jesúsmāi ato kemasharakōiaino. Nāskaxō akairi yōkani: “Akka, ífato meka sharafinakōiamē, nā Niospa shināmanaino Moisés keneniraka sharafinakōia?” ixō yōkaito, ²⁹Jesús kemani iskafakī: “Niospa yoini iskafakī: ‘A sharafinakōia ē mia yoinō nikapo. Nā israelifo nikasharafe, nōko Ifo Nios fisti nōko Ifokī anā ano fetsamaki. ³⁰Nōko Ifo Nios noisharakōikāfe nōko ōitifoayō, nōko yōshi sharafoyaxori noikāfe. Nōko mapo mēraxori shināsharakāfe, nōko kerex sharafoyaxō,’ ixō nā meka shara Moisés keneni. ³¹Nā ē mato tafakī yoia keskarari nāno fetsari. ‘Nā mato chaima nikari noisharakōikāfe a mā mā noimesharakōiai keskafakāfe.’ Na meka rafe sharafinakōia Niospa yoini,” ixō Jesús ato yoini.

³²Naskafaito a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisto yoini iskafakī: “Mī yoikōi. Maestro, chanīmakōi mī yoimis. Nāno Nios fisti, anā ano a keskara fetsama. ³³Askatari iskafakī mī yoia, māto ōitifoayō Nios noikōikāfe, māto shinā sharafoyaxori askafakāfe, māto yōshi sharafoyaxori

askafakāfe, māto kerexfoyaŕori askafakāfe, a mato chaima nikafori noisharakōikāfe, a mā mā noimeai keskafakī askatari a afarafo nō Nios inā, nāfo nō finōinīfofana sharakōikī. A nō afara koakī nō Nios ināfori nāfori nō finōinīfofana nōko ōitifoŕaxō nō Nios noikōikī,” ixō mī yoia fani.

³⁴Askafakī yoisharaito nikakī Jesús yoini iskafakī: “Epa Niospa afe yorafo imasharai keskara mīri mī tāpiax mī afe nīpanaka,” ixō yoiaito, nikakakī tsoa anā tooxinima. Askata anā tsōa yōkanima.

**“Akka, ¿tsōa fenamē Cristo?”
ixō Jesús ato yōkani
(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)**

³⁵Jesús Nios kīfiti pexefā mēraxō ato tāpimayanā ato yōkani iskafakī: “Akka, ¿afeskakī a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfāfe na Cristo David āfe fenara fakanimē? ³⁶Akka Niospa Yōshi Sharapa shināmanaino nā David yoini iskafakī:

Epa Niospa ēfe Ifo yoini iskafakī: ‘Mī efe xanīfokōi īpanakaki. Akka nā mia noikaspaifo mī ato finōkōinō ē ato mī nāmā nīchikai.’

ixō Niospa yoinino David keneni.

³⁷“Akka, ¿afeskai Cristo David āfe fena itromē, nā David Cristo ēfe Ifora fafiapaonino?”

Nāskakē yōrafā rasi inimanifo Jesús ato yoiaito nikakani.

**Jesús ato yōani a Moisés yoikī kirika
keneni keskara ato tāpimamisfāfe
anorima ato yoiaifono**

(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸Nāskano Jesús ato yoianā iskafakī ato yoini: “Ōisharakakī a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfo tari chainipa safekanax fofāsamisfoki, askatari nafāfe tāpikōiara noko fanōfora

ipaikani. Yora ichapafō ano fofāsapaimisfo noko yoisharakōinōra ikanax, nāfo kakapaimisfo. ³⁹Nāfāfe ichanāti pexe mēraxō tsaoti sharakōi fenamisfo noko ōinōfora ikaxō. A piaifo anoaxri ano tsaopaikakī sharakōi ano tsaopaimisfo. ⁴⁰Nāskarafāfe kēro ifomafafō ato pexe fīamisfo, nō mato Nios kīfixonira ikaxō chaikōi Nios kīfimisfo atoki kaxemetsamapaiyanā. Nāfo omiskōi finakōixikani Epa Niospa ato omiskōimanaino,” ixō Jesús ato yoini.

**Kēro ifomafa afaamais fixō
Epa Nios ināsharakōini
(Lc. 21.1-4)**

⁴¹Nāskata Jesús tsoaxō ōini yorafāfe a kori naneti mēra kori naneiaifāfe Nios kīfiti pexefā mēraxō. Akka nā afama mīshti ichapayafāfe kori naneti mēra kori ichapa nanenifo. ⁴²Nāskafaifono nāno kēro ifomafa nokoni. Nā kēro ifomafa afaamais fixō āfe kori exe rafe nā kori naneti mēra āfe kori nanekī mitofaito Jesús ōini.

⁴³⁻⁴⁴Nāskafaito ōikī Jesús aōxō tāpimisfo kenaxō iskafakī ato yoini: “Chanīma ē mato yoikōi, nā kēro ifomafa afaamaisfixō fetsafo finōmainīfofā āfe kori exe rafe nā kori naneti mēra nanea. Akka nā kori ichapayafāfe nā kori naneti mēra mā āto kori nanefikakī tsōa keyo naneama. Akka nā kēro ifomafa afaamaisfixō nā kori naneti mēra āfe kori nanekī mitokōia. Nāskakē a piā anā afanā fitiroma,” ixō Jesús ato yoini.

**Jesús ato yoini na Nios
kīfiti pexefā pāoixii ixō
(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)**

13 ¹Mā Jesús a Nios kīfiti pexefā mēranoax tsekeano, a aōxō tāpimis fetsa yoini iskafakī: “Maestro,

ōipo, nōko Nios kīfiti pexefo tokirifo petsanāmeakea sharashtakōifo,” ixō yoiaito, ²Jesús kemani iskafakī: “¿Mā mī ōimē na Nios kīfiti pexefo? Akka, ¿na tokirifo anā petsanamexima chipo maoui fetsexii anākai na tokirifo petsanāmexima?” ixō Jesús ato yoini.

Afaa afeskaximākai mā chaima nōko mai keyoaino Jesús ato yoini
(Mt. 24.3-28; Lc. 17.22-24; 21.7-24)

³Nāskakata machi Olivos ano fonifo, anoxō ōiafo Nios kīfiti pexefā chaima ini. Nāno Jesús tsoano, Pedro ikaino, Santiago ikaino, Juan ikaino, Andrés ikaino one yōkanifo tsōa ato nikayamanō iskafakakī:

⁴“Nō tāpīpaikai noko yoife. Na mā yoiyai keskai afetiā iximākai, afeskaxō nō tāpitiromakī. Askayoamano afaa nō ōitiromakī noko tāpīmafe,” faifono, ⁵⁻⁶Jesús ato kemani iskafakī: “Kexemesharakani mā ato nikaino mato afara chakafamatirofokī. Yora ichapafo fevani kiki, ēfe aneōnoa mato yoikī iskafakani kiki. ‘Ē Cristoki,’ ikaxō yora ichapafo ato pārapaikani kiki.

⁷“Akka yorafo retenāifāfe nikai rateyamakāfe. Nā ē yoiyai keskai nāskakōixii. Akka fena nōko mai keyoima, chipo ixii. ⁸Akka yorafo mai fetsa anoax mėnāpaiyafono, yora fetsafori mai fetsa anoax retenāixikani. Nāskaifono mai fetsa anoax mai naya naya ixii. Askatari fonāiki finakōixikani afaa pikanima. Askatari mekai finakōixikani. Nāskai omiskōi taexikani.

⁹“Akka mārōko kexemesharakāfe. Mato achikaxō xanīfofo mato inākani kiki, nāskakaxō mato koshakani kiki ichanāti pexe mēraxō. Xanīfofofāfe ferotaifi mato iyoxikani. Eōxō mato askafaifono, mā ato yoisharakōixikai. ¹⁰Akka a omiskōiaifo nokoyoamano efe ipaxanōfo ēfe meka sharaōnoa ato

yoikāfe, nā mai tio anoafō. ¹¹Akka mato achikaxō mato iyoxikani, xanīfofo mato ināxikakī. Shināchakayamakāfe nō ato afaa faikaimē iyamakāfe. Mā afaa shināpaimakai, nā Niospa mato shināmpaiyai anori mā ato yoikai. Akka mā mekaimakai Niospa Yōshi Shara mekai kiki. ¹²A yorafāfe āto extofo yora fetsafo ato achimaxikani ato retenōfo. Ato apafāferi āto fakefo yora fetsafo ato achimaxikani. Nāskarifiakī āto fakefāfe āto apakōifo ato chakafakī mekafaxikani, yora fetsafāfe ato retenōfo. ¹³Akka eōxō keyokōichi mato noikaspaxikani. Akka mato noikaspafiaifono mā eōnoax omiskōifiki mā ēfe meka nikasharakōiaito ē mato kexesharakōixii Epa Nios fe mā isharapakexanō.

¹⁴“Nā Niospa meka yoimisto Daniel a inōpokoai yoikī kirika keneni Nios kīfiti pexefā mēra afara chakakōi faxikani kiki ixō yoikī. (Nāskakē na kirika kenea anexō tāpikāfe.) Nā chakafinakōia ōikanax, nā Judea anoafō machi keya ano ichorisatakāfe. ¹⁵Askatari āfe pexe māmākīa tsoaxō ato fichiāx koshikōi fotopakekafā āfe afaa fiamax ichotiro. ¹⁶Askatari a āfe tare ano yonoaito anā oxō āfe rapati fitiroma. ¹⁷Askatari a kēro fake nanafo fe a fake yome pishta chocho amaifo omiskōixikani māmāi yorafo omiskōifinakōiaifono. ¹⁸Askatamaroko mā Epa Nios kīfikāfe mato kexesharanō ichoxō yōtaino matsi mexikakīma. ¹⁹Askatari a omiskōiaifo nokoxii, taeyoi askakatsaxakīma. Nā Niospa yora onifakī taefaniāta tsōa askara ōiyomisma. Askatari anā tsoa chipo omiskōinakama. ²⁰Akka a omiskōiaifo nōko Ifāfe xateyamano, tsoa nikeranama nai keyokeranifo. Akka afe yorafo ato noikī omiskōinōfoma xateni atomāi katonixakī.

²¹“Akka fētsa mato yoikī iskafaino: ‘Ōikapo nakīa Cristo,’ mato fayana: ‘Oa

onokĭa, ōikapo, ' mato faito nikayamakāfe. ²²Akka nā chanĭmisfo fekani, ē Cristora ixikani, nāfo nō Niosxō nō mato yoirā ikani. Nāskakaxō tsōa atioroma keskara fakani Satanās yōshixō mato pārapaikakĭ. Nā Niospa ato katoafori nāfo ato pārapaikani. ²³Akka ōisharakāfe afetiāma keyokōi mē mato yoiyomiski," Jesús ato fani.

Niospa Fake fotoaino afe keskara iximākai ixō Jesús ato yoini
(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

²⁴⁻²⁵Anā Jesús ato yoini iskafakĭ:
"Akka nā penatari, nā omiskōiaifo mā keyoano, xini fakishkōi ixii, oxeri anā chaxaxima. Fishifori nai mēranoax pakei fetsexii, askatari nā nai mēranoafo naya naya iki fetsexii. ²⁶Askatari ea ōixikani nai mēranoax nai kōifoya ē fotoaito sharafinākōia ēfe sharafoya ē fotoxii. ²⁷Nāskatari ēfe ājirifo ē nĭchixii a ē ato katoafo ato ichanāfatanōfo, a chai ikafo ekeki efenōfo.

²⁸"Akka shinākapo ē mato yoinō. Mā yōkkafiaino mā tāpitiro āfe pei sirikiaito. Nāskakē āfe peifo keyopaito ōikĭ mā tāpitiro māmāi chaima xiniaito. ²⁹Nāskarifiakĭ afarafo afeskaraito ōikĭ mā tāpitiro mē chaima oaino askai fetsexii. ³⁰Ē mato pāraima ē mato yoikōi, na ē mato yoiāi keskara nono mai anoxō yorafāfe nayokaxōma ōiyokani. ³¹Akka nai fe mai keyoi. Akka ēfe meka fisti keyonakama, nā ē mato yoiāi keskakōi.

³²"Afetĭara nai mēranoax ē oxii tsōakai tāpiama. Nā ājirifāfe nai mēra ifiakaxō tāpiafoma. Ērikai tāpiama. Ēfe Epa Nios fistichi tāpia.

³³"Nāskakē mā itipinĭsharayanā kexemesharakāfe Epa Nios kĭfiyanā. Mā tāpiamaki afetiāra ē oxikai. ³⁴Akka feronāfake fĕtsa fakira chaikakĭ, akka kayoxoma a yonoxomisfo yoini āfe pexe

kexexonōfo. Nāskaxō ato yonō ināketsani yononōfo, akka fĕtsa āfe pexe fepti anoxō kexesharayanā mananō yoini. ³⁵⁻³⁶Nāskarifiāi māri kexemesharakāfe, mā tāpiamaki fatora penata ē matoki nokorisatanikai. Xini kaino nokoyamata, yamenakefanaino iyamata, takaranā akaino iyamata, fakishparikōi ē matoki nokotiroki. Iskaratĭa oimara ea faax mā oxakē ē mato fichitoshitiroki, nāskakē itipinĭsharaxō ea yonoxosharakāfe isharakōixō. ³⁷Nā ē mato yoiāi keskafakĭ, keyokōi ē yorafo yoi itipinĭsharakāfe ixō ē ato yoi," Jesús ato fani.

**"¿Afesaxō nō Jesús retetiromē?"
ixō shinānifo**

(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

14 ¹Mā chaima oxa rafeta āto fista Pascua ikaino, nā fistatĭa pāa faraxatimais pipaonifo, nā Niospa ājirinĭ Ejipto anoxō āto fake iyoafo rētenima shinākakĭ. Nāskaifono a ato Nios kĭfixomisfāfe āto xanĭfofo feta a Moisis yoikĭ kirika keneni keskara ato tāpimamisfāfe, afesaxoma Jesús pārapainifo pārakaxō retexikakĭ. ²Akka achixō retepaifikani, iskanifo: "Fistatĭakai nō achitioroma yorafā rasi mekai fetsekani nokoki ōitifishkitirofo," ikanax yoinānifo Jesús retepaifikani.

**Kēromā Jesús shinākĭ āfe
mapoki pirofomā nachini**
(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

³Akka Jesús Betania ano ini, Simón pexe ano. Nā Simón "Rashkishiai" fapaonifo. Nāato pexe ano Jesús mĭsa kamaki tsoano, nāno akiki kēro fisti oni manishomo "alabastro" foikai. Na manishomo mēra xinia pirofomā osia nanea nakas sharakōi ini, āfe ane "nardo." Nā pirofomā kopipaekōi ini, na

manishomo áfe fepoti fepexō maneakefofā Jesús áfe mapoki nachini, nā kēromā. ⁴Askafaito ōikani nā anoafō ōitifishkiyanā āa ranā yoinānifo iskakani: “¿Afeskakī na kēromā na pirofomā sharakōi chakanafaimē? ⁵Ato minixō, aōxō kori ichapa fixō a afaamaisfo ato inākerana,” ikaxō nā kēro feratenifo.

⁶Askafaiáfē ōikī Jesús ato yoini iskafakī: “Enekāfe. ¿Afeskafakī na kēro mā fekaxtefaimē? Na ea iskafai sharakī,” ato fani. ⁷“Akka nā afaamaisfori mato fe ipanakafo, fatora penata mā ato sharafaxopaikī mā ato sharafaxotiro. Akka eakai mēxotaima mā ea anā ōima. ⁸Akka na kēromā ea iskafakī ea sharafa. Ē nayoamano taefakī ēfe yoraki pirofomā nachia. ⁹Ē mato pāraima, fanīxōra na meka shara eōnoa yoikakī nā mai tio anoxō na kēromā ea iskafaōnoa yoixikani. Askatari na kēroōnoa shināpakenakafo, shināmakiyamaxikakī,” ixō Jesús ato yoini.

**Judaspa aōxō tāpifikatsaxakī
Jesús ato achimani**

(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

¹⁰Nāskafakī Jesús ato yoiaino nā áfe rafemis fetsa nā docefo ano, nā Judas Iscariote a ato Nios kifixomis xanīfofo fe mekaikai kani. Mā kaxō ato yoini iskafakī: “¿Afe tii mā ea kopifatiromē ē mato Jesús achixonō?” ato faito, ¹¹nikakani inimakōiyanā yoikī iskafanifo: “Nō mia kori ichapa ināikai,” faifono, nāskakē Judaspa shināni: “Afeskaxomāi ē Jesús ato achimanō,” ixō shināni.

**Mā chaima reteafono Jesús aōxō
tāpimisfo feta yātapake pini**

(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30;
1 Co. 11.23-26)

¹²Akka nā fistatīa pāa faraxatimais pipaonifo. Afia penatari Pascua fistatīa ovejanā fake retexō pinifo. Nāskano

aōxō tāpimisfāfe Jesús yōkanifo. “¿Fanī mī fichipaimē ano kaxō nō itipinī fanō, anoxō Pascuatīa yātapake pixiki?” ixō yōkaifono, ¹³nāskakē Jesús aōxō tāpimis rafe nīchini, iskafakī ato yoiyanā: “Pexe rasi ano fotakāfe. Nānoa feronāfake fisti mā fichikaikai keshoki faka tetsaomexō foikaino, nā feronāfake fe fōtakāfe. ¹⁴Akka nā feronāfake ikiai ano áfe ikixō, nānoa pexe ifo yōkakāfe iskafakī: ‘Nōko Maestro noko yoikī iskafaa: “Nā pexe ifo yōkakāfe, ¿Fato kene mēraxō Pascua fistatīa eōxō tāpimisfo feta yātapake ē pitromākī?’ ixō yōkakāfe.’ ¹⁵Mā askafakī yōkaito pexe kene efapa fomākīanoa mato ispai kiki mā itipinīkōia. Nāno noko itipinīsharafxokāfe,” Jesús aōxō tāpimisfo rafe fani.

¹⁶Ato askafaino aōxō tāpimis rafe fonifo. Mā fokanax pexe rasi ano nokonifo. Mā nokokaxō nā Jesús ato yoiia keskarakōi fichitoshinifo. Nānoxō itipinī fanifo Pascua fistatīa pixikakī.

¹⁷Mā fakishaino Jesús aōxō tāpimis docefo fe nokonifo. ¹⁸Mā fokaxō mīsa ano tsaōxō piaifono Jesús ato yoini. “Ē mato pāraima fatora na mā efeta piāi fētsa mā ea ato achimafainaka,” ato faino, ¹⁹nikakani shināmītsakōiyanā maikiri fepepakefōfānifo. Nāskakanax āa ranā yoinānifo iskakani: “¿Tsoamē, ēraka?” Fetsari isكاني: “Ōitsai, ēraka,” iki fetsenifo.

²⁰Askaifono Jesús ato kemani: “Nā mā docefo anoáfāfe, nā mā efeta sapaki piāi fētsa mā ea yōaikai ea achinōfo. ²¹Nā Niospa meka yoiki, eōnoa yoikī kenenifo keskaī ē askakōi. Akka na feronāfāke ea ato achimafīax akairi omiskōikōixii. Akka na feronāfake shara ikerana fakeyamanixakī,” ixō Jesús ato yoini.

²²Piaifono Jesús pāa tsoainīfōfā. Apa Nios kīfiki aicho fata, mā

kaxkepakexō ato ināni, iskafakī ato yoiyanā: “Na ěfe nami keskaraki pīkāfe,” ato fani.

²³Nāskata mā Apa Nios aicho faxō, kecho tsomainifofā ato ināni. Nāskakē mā ato ināno keyokōichi ayaniho.

²⁴Nāskaxō ato yoikī iskafani: “Nafi ěfe imi keskaraki. Mē naino ěfe imi foxii. Keyokōi yorafāfe afara chakafamisfono ě atoōnoax naikai. Ě askaino Niospa ato potapakenakama. Ě ato naxōi āto chaka ato soaxoxiki. ²⁵Ě mato pāraima. Ě mato yoikōi ě anā mato feta na fimi ene ayaima. Mē nai mēra kai. Nā ěfe Epa Nios xanifokōi ika anoxō ě anā mato feta na fimi ene shara yaxii,” ixō ato yoini.

“Ě Jesús ōimisma,”

Pedro ixaiino Jesús ato yoini

(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

²⁶Nāskata mā fanāiki xatekata machi Olivos ano fonifo. ²⁷Nāskata Jesús ato yoini iskafakī: “A na fakishi keyokōi mā ea shināmakī fetsēi. Akka kirika ano kenekī iskafakī yoinifo: ‘Āfe ifo reteaifono, āfe ovejafa ichoi fetsetirofo,’ ixō kirika ano kenenifo,” ato fani.

²⁸“Akka ea retefiafono mē otoax Galilea ano ě nokoi taexii mā nokoamano,” ixō ato yoini.

²⁹Ato askafaito nikakī Pedro kemani. “Akka keyokōi shināmakifaifono ěkai mia shināmakima,” ixō yoiaito, ³⁰nikakī akka Jesús yoini iskafaki: “Ě mia pāraima na fakish fistichi takara keoi rafeyamano, ‘Ě Jesús ōimismara,’ mī ato fai tres fakī.”

³¹Askafaito nikakī anā Pedro kemani. “Maa. Mia retefiafono ě mefe nai. Ě ōimismara ě mia faima,” fani.

Pedro askafaito nikakakī keyokōichi askafakī fetsanifo.

Getsemaní anoxō Jesús Apa Nios kīfimi

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

³²Nāskakata nā ifi mapoa āfe ane Getsemaní ano nokonifo. Nānoxō Jesús aōxō tāpimisfo yoini iskafakī: “Nono tsaokāfe. Ě Epa Nios kīfiyotanō,” ato fani.

³³Akka Pedro iyota, Santiago* iyota, Juan iyota ato fani. Nāskaxō āfe yora meeni shināmitsakōiyānā fekaxtekōiaito, ³⁴nāskakī ato yoini: “Ěfe yōshi shināmitsakōi napaiyaito ě meikai. Nono nētekāfe, akka mā oxaki,” ato fani.

³⁵Nāato askafata ori chaimashta Jesús aret kani. Nānoxō ratokonō mai chachipakefōfā Apa Nios kīfikī iskafani: “Epa, ea mīa kexetiromakī ea kexefe ea reteaifono ě omiskōinōma. ³⁶Epa, mī keyokōi tāpiakī. Ea mīa ifipaiakī ea mīa ifitiro ě omiskōinōma. Akka nā ě apaiyai keskakakīma nā mī ea amapaiyai keskakafe,” Apa fani.

³⁷Nāskata mā aōxō tāpimisfo ano oxō ōia oxafo ato fichitoshini. Nāskaxō Pedro yoini: “Simón, ¿mā mī oxamē? ¿Afeskakī mī pishta oxa tenetiromamē?”

³⁸Moikaxō Epa Nios kīfikāfe Satanás chakata mato chakafamapaiyai keskara axikakima. Chanīma, nā Epa Niospa mato amapaiyai keskara mātō shinā mēraxō mā apaifikī mā atiroma. Akka mātō yora pachikōikī,” ixō Jesús Pedro yoini.

³⁹Ato askafata anā kani Apa Nios kīfikai a yoitana keskakakī. ⁴⁰Nāskata anā oxō ato fichitoshini aōxō tāpimisfo oxafono, oxa paemei fetsoafono, a Jesús ato yoiai keskara tāpikaxoma tsōa kemanima.

⁴¹Nāato askafata anā ato makinoax kani orishtaxō Apa Nios kīfikai. Mā Apa Nios kīfitani oxō ato yoitoshini iskafakī: “¿Ai

* 14.33 Santiago āfe ane fetsa Jacobo ini.

mã oxamê tenekôiyana? Moikâfe. Akka iskaratîa a ea ato achimaniyoai mã chaima oi kiki. Yora chakafâfe ea achifenôfo ato efe ikiki. ⁴²Fininifofâkâfe nõ kanõ. Mã chaima oi kiki a ea ato achimaniyoai,” Jesús ato fani.

Jesús achinifo

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴³Jesús ato yoiaino Judas nokoni, nã Judaspa Jesúsxõ tâpifikatsaxakî, yorafã rasifo fe oni. Nã yorafo kenofoya ifi xatefoya fenifo, a ato Nios kîfixomisfãfe âto xanîfofo feta a Moisés yoikî kirika keneni keskara ato tâpimamisfãfe, a xanîfo fetsafãferi ato nîchiafono. ⁴⁴Judaspa nã ato efeaito iskafakî ato yoiyoni: “A ã kokoki tsoo akaito ôikî koshi achirisafaxikâki metexkere axõ iyotaxikâki,” ixõ ato yoini.

⁴⁵Nãskata Judas mã Jesús ano nokoxõ iskafakî yoini: “¿Maestro, mîmê?” ixõ kokotoshini. ⁴⁶Nãskafaito ôikakî nã Judas fe foafãfe Jesús achinifo.

⁴⁷Akka Jesús achiaifãfe ôikî a aõxõ tâpimis fêtsa âfe keno chainipa tsekainîfofã, a ato Nios kîfixomisfãfe âto xanîfãfe ina paxteni.

⁴⁸Nãskakê Jesús yorafo yoini iskafakî: “¿Afeskai kenofoya ifi xatefoya mã oamê ea achiyoi oa ã yometso keskarakê? ⁴⁹Pena tii ã mato fe itiani Nios kîfiti pexefã mëraxõ ã mato tâpimani, akka mãkai ea achipaimisma. Akka nã eõnoa yoikî kenenifo keskafakî mã ea achi,” ixõ Jesús ato yoini.

⁵⁰Ato askafaino aõxõ tâpimisfo Jesús ôifaikani. Ichoi fetsenifo a makinoax.

⁵¹Akka naetapa fistichi sabanãnã rakoxõ Jesús chîfafainaito ôikakî achinifo. ⁵²Akka achiaifono ãfe sabanã potafaini chitoria ichoni.

Xanifo finakôiafo ano Jesús iyonifo

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71;

Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵³Nãskakê Jesús achikaxõ iyonifo a ato Nios kîfixomisfãfe âto xanîfãfe pexe

ano. Nãskakê keyokôï anofistiax ichanânifo a ato Nios kîfixomisfãfe âto xanîfofo fe a judeofãfe âto xanîfofo a Moisés yoikî kirika keneni keskara ato tâpimamisfori ato fe inifo. ⁵⁴Akka Pedro acho kakî chai ixõ ôifoni. Nãskata a ato Nios kîfixomisfãfe âto xanîfãfe pexe emãiti nokoni. Nãnoax a Nios kîfiti pexefã kexemisfo fe chii ketefax ato fe yoini.

⁵⁵A ato Nios kîfixomis xanîfofãfe a âto xanîfofinakôiafo fe iscai yoinânifo: “Afeskaxomã nõ pãranõ na Jesús afara chakafara ixõ retexiki. Akka afaakai chakafa nõ nikaima,” inifo.

⁵⁶Nãskafono yora ichapafãfe, “Na Jesús afara chakafaito nõ ôia,” ixõ pãraketsanifo. Askafafiakakî anoris yoiketsanifoma. ãa chanî fetsenifo.

⁵⁷Askafafono ranãri fininifofãkãta ãa mekafakakî chakafakî fetsanifo iskafakakî: ⁵⁸“Nõ nikaino na feronãfake iskaita: ‘Na Nios kîfiti pexefã yorafãfe akafo ã pãofaxii. Nãskata tres nia oxata ã anã fetsafaxii, anã yorafãfe efeta akanima, eres fisti ã aki,’ ixõ yoiaito nõ nikaita.”

⁵⁹Askafakî yoifikakî tsõa anoris yoinifoma, ãa chanî fetsenifo.

⁶⁰Nãskafafono a ato Nios kîfixomisfãfe âto xanîfãfe ato nêxpakîa niinãkafã iskafakî Jesús yõkani: “¿Mî kemamitsaimamê afamê na mîõnoa meka chaka yoiaifo?” ixõ yoini.

⁶¹Askafaino akka Jesús tooxinima, pishtakai kemanima. Afianã a ato Nios kîfixomisfãfe âto xanîfãfe iskafakî yõkani: “¿Mîmê Cristo? ¿Nã Nios nîpanakato ãfe Fakemê, mî?”

⁶²Askafaito nikakî Jesús kemani: “Ëje, êkîa Niospa Fake. Akka mã ea ôixii êfe Epa ketaxamei ãfe põya kayakai aõri ã tsãokê xanifo finakôia êfe Epa fe. Askatari mã ea ôixii nai kõi mëranoax ã anã fotofaito,” Jesús ato fani.

⁶³Askafaito nikakī a Nios ato kīfixomisfāfe āto xanīfāfe āfe rapati faxteni fetsafāfe tāpinōfo nā xanīfo ōitifishkikaito. Nāskaxō ato yoini iskafakī: “Mā nōakōi nō nikakī noko anā tsōa yoitromaki nō tāpinō. ⁶⁴Mā mā nikakī na feronāfake āfe mekapa Nios chakafakī mekafaito. Akka, ¿nō afeskaifaimē?” ato faito keyokōichi, “Nanōki,” fanifo.

⁶⁵Nāskakata mā fenexkaxō āfe femānāki kemo mechoketsayanā koshaketsanifo iskafakī yoivanā: “Tsōa mia koshamakī tāpiro noko yoixiki,” faifono, a Nios kīfiti pexefā kexemisfāferi fepasketsanifo.

“Ē Jesús ōimisma,” Pedro ini

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62;

Jn. 18.15-18, 25-29)

⁶⁶⁻⁶⁷Pedro pexefā emāiti ato fe tsoano, nāno akiki a xanīfo yonoxomis xomaya nokoni. Nāno ato fe chii ketefaax tsoax yooaito ōikī, iskafakī yoini: “Mīri Nazarete anoax Jesús fe kafāsamis,” faino, ⁶⁸akka Pedro iskafakī kemani: “Ēkai Jesús ōimisma. Ēkai afaa tāpiama tsoaraōnoa mī yoi,” fata, pexefā kāiti ano Pedro nasteinifofānaino, takara keonākafāni.

⁶⁹Afanā nā xanīfo yonoxomis xomayato Pedro ōiki, nānoafo iskafakī ato yoini: “A na feronāfake Jesús fe rafemis ōikapo, a nā Jesús Nazarete anoax fe kafāsamis,” fani.

⁷⁰Akka Pedro anā iskani: “Maa, ēkai Jesús fe rafemis,” ini. Nāskaino nā anoafāfe anā Pedro yōakakī iskafanifo: “Chanīma, mīri Jesús fe rafemis. Mīri Galilea anoakī mī mekai nā Jesús mekai keskarakī,” faifono, ⁷¹akka Pedro ato yoikī iskafani: “Ē mato pārāima, ē chanīaito ea Niospa omiskōimatiro. Niospa tāpia chanīmākōi ē mato yoi. Ēkai na Jesús ōimisma tsoaraōnoa mā yoi,” Pedro ato fani.

⁷²Pedro nāskaino anā takara keoinākafāni. Nāskaino Pedro shinātani nā Jesús iskafakī yoita keskara: “Taeyoi takara keofi rafeamano, ‘Ē Jesús ōimismara,’ mī ea faxii tres fakī,” ixō yoitano, nā shinātani Pedro shināmitsai oiakōini.

Pilato ano Jesús iyonifo

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

15 ¹Mā penaino a ato Nios kīfixomisfāfe āto xanīfofo icheanānifo, a judeofāfe āto xanīfofo fe, a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfori ato fe inifo. Nā xanīfo fetsafori a ato rafeafori ato fe inifo. Nāskakaxō Jesús metexkere akaxō iyokaxō Pilato inānifo. ²Mā iyoxō ināfono Pilato yōkani iskafakī: “¿Mīmē judeofāfe xanīfo?” askafaito, Jesús kemani: “Ēje, nā mī ea yoiāi keskarakīa,” Jesús fani.

³Nāskaino nā ato Nios kīfixomisfāfe āto xanīfofāfe āa pārakakī yōaketsanifo. ⁴Nāskafaino anā Pilato yōkaxō iskafakī yoini: “¿Mī ato kemaimamē mīōnoa afara chakafā yoifiaifono?”

⁵Askafaito nikakī Jesús tooxanima. Nāskakē Pilato shināni iskafakī: “Kee, ¿afeskakī ea kemaimamē?” ixō shināni.

Pilato ato yoini Jesús retenōfo

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

⁶Akka Pascua fistatīa Pilato karaxa mērānoa nā xinia tii fisti rasi ato kāimapaoni māmāi askafakī feyafakatsaxakī. Nā yorafāfe kāimapaiyaifo ato kāimaxopaoni. ⁷Akka nā karaxa mēra feronāfake āfe ane Barrabás ika ini. Nāato fetsafo feta yora retemis ini nā āto xanīfo ato pōtapaikī. ⁸Akka yorafo fenifo. Mā fēkaxō Pilato yōkanifo māmāi askafakī feyafakatsaxakakī.

⁹Askafaifono Pilato ato kemani: “¿Mā fichipaimē judeofāfe āto xanīfo ē kāimanō?” ato fani.

¹⁰Akka Pilato tāpini a ato Nios kīfixomisfāfe āto xanīfofōfāfe Jesús chakafakī mekafaifono anā yorafāfe noko nikakanimara ikaxō,

nāskakaxomāi akiki efekaxō ināfono.

¹¹Akka a ato Nios kīfixomis āto xanīfofōfāfe fāsikōi yorāfo mekamanifo: “iNoko Barrabās kāimaxōfe!” ikaxō Pilato yoinifo.

¹²Askafaifono Pilato ato yōkani: “Akka, ¿na judeofāfe āto xanīfora mā fai ē afeska fatiromē?” ato faito, ¹³kemakakī fāsikōi iskafanifo: “iMastafe!” fanifo keyokōichi.

¹⁴Askafaifono Pilato ato yoini iskafakī: “Akka, ¿na feronāfāke afaa chakafamē?” ato faino, anā fāsikōi mekainīfōfanifo: “iMastafe!” fanifo.

¹⁵Nāskafaifono yorafāfe sharakōi fanōfo Pilato ato Barrabās kāimaxoni. Nāskata mā Jesús ato koshamata, ato nīchixonī ifi cruz ikaki mastatanōfo.

¹⁶Nāskakē sorarofāfe xanīfāfe pexe emāiti Jesús iyonifo, nānoax sorarofō ichanānifo. ¹⁷Nāskakaxō āfe rapati pēkakaxō, rapati ōshi nana safemanifo, moxa maiti fakaxori maimanifo.

¹⁸Nāskakaxō fāsikōi mekafanifo iskafakakī: “iAicho, mīfi judeofāfe āto xanīfo!” ikaxō kaxemetsama fanifo.

¹⁹Nāskatari tafa xatenē mapoki koshaketsayanā akiki kemo mechoketsanifo. Nāskakata akiki ratokonō mai chachipakefōfā kaxemetsama fanifo.

²⁰Nāskai mā akiki kaxemetsamakaxō a rapati ōshi nana safemanafo fiakaxō āfenākōi safemanifo. Nāskakaxō iyonifo mā ifi cruz ikaki mastafokakī.

Jesús ifi cruz ikaki mastanifo

(Mt. 27.32-44; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

²¹Mā Jesús iyoifokakī feronāfāke Cirene anoa fichinifo, āfe ane Simón.

Alejandro feta Rufo āto apa ini. Pexe rasi pasotai inoax oaito, fichikaxō yoinifo iskafakakī: “Na Jesús āfe cruz foxōikafe,” fanifo.

²²Nāskaxō Jesús iyonifo āfe ane Gólgota ano. Āfe ane fetsa Mapo Xao fanifo. ²³Nānoxō fimi ene osia mokakōi Jesús ayamapainifo. Akka Jesús ayakaspani. ²⁴Nāskafakaxō mastanifo. Mā mastakanax sorarofō makex tokoroya kaxenifo. Nā potakī kanāto āfe rapati fīani. Nāskafakaxō keyofianifo.

²⁵Rama xini keyaino Jesús mastanifo. ²⁶Mā mastakaxō a mānāo tafaraki kenenifo iskafakakī: “Judeofāfe āto Xanīfokōi,” ikaxō a mānāo kenenifo. ²⁷Nāskakaxō Jesús yafī yometso raferi mastanifo, fetsa āfe pōya kayakai aōri ata, fetsari āfe pōya mishkiori anifo. ²⁸Afetīama aōnoa yoikī keneyonifo iskafakī yoinifo: “Nā yora chakakōifo keskarakōi ixō aōnoa yoixikani,” ikaxō kenenifo. Chanīmakōi. Nāskakōi fanifo aōnoa yoikakī.

²⁹Nā ano finōfāifāfe ichayanā āto mapo rafe rafe ayanā iskafanifo: “Iskafakī mī yoimis: ‘Nā anoxō Nios kīfiti pexefā ē pāo axii. Nāskaxō tres nia oxata ē anā axii,’ ixō mī yoimis. ³⁰Mī ifimetiromakī mā ifimefe na ifi cruz ikakinoax fotopakekafāfe,” faifono, ³¹nāskarifakī a ato Nios kīfixomisfāfe āto xanīfofō feta a Moisés yoikī kirika kenenī keskara ato tāpimamisfāfe askafanifo akiki kaxemetsamapaikakī.

Nāskax āa ranā yoinākani iskanifo: “Nato fetsafo ififikatsaxakī, akka aakai ifimeima.

³²A na Cristo israelifāfe āto xanīfo, iskaratīa nō ōipanā afeska ifi cruz ikakinoax fotopakekafanimamē, nāskaito nō chanīmara faikai,” ikaxō, nā ayafi mastafori īchaketsanifo.

Jesús nani

(Mt. 27.45-56; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

³³Nāskata xini keya nā mai tio fakishifākōitani. Nāskax mā xini kaino

anã penani. ³⁴Nãno xini rakano fāsikōi Jesús kenani is kai: “Eloi, Eloi, ¿lema sabactani?” fani. Nōko mekapa iskafakī yoini: “Efe Nios, efe Nios, ¿afeskakī mī ea potaimē?” fani.

³⁵Nāskaito nã ano niafãfe nikakakī iskafanifo: “Nikakapo, nã ato Niospa meka yoipaoni Elías kenai kiki,” fanifo.

³⁶Nāskaito nikafaini nãnoa fetsa ichoni xapo keskara fiikai. Nã xapo keskara fimi ene kachaki momoxō tafa xate kaxkexō akiki nētãxō ayamapaini, iskafakī ato yoiyanã: “Enekãfe nō òinō Elías oi kiki fotomaniyoi,” ixō ato yoini.

³⁷Nāskakē Jesús fāsikōi eaita nani.

³⁸Nāskakē sama nami Nios kīfiti pexefã mēranoax naki rafekōi faxtepekekafāni fomākianoax. ³⁹Nāskaito òikī nã soraro xanifãfe Jesús eaita naito òikī chaimashta nīxō iskafakī yoini: “Chanīma, na feronãfake Niospa Fake ika.”

⁴⁰Askatari kērofãferi chai nikaxō òinifo. Nãno ato fe María Magdalenari ini, María fetsari ini, Jacobo feta José ãto afa ini. Saloméri ato fe ini. ⁴¹Nã kērofãfe Jesús chīfamisfo inifo, pimaxikakī Jesús Galilea ano ikano. Nānori kēro fetsafo inifo, Jerusalén anoax afe foitaxakakī.

Jesús makex kini mēra maifanifo

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁴²Penama safaro ikaino judeofãfe itipinifapaonifo, nã safaromã ãto teneti penakē, nã yãtapake ⁴³José oni, nã Joséri judeofãfe ãto xanifo. Nãato Nios xanifo manapaoni, nã José finakòixō Pilato ano ikikaixō Jesús ãfe yora yōkani. ⁴⁴Askafakī yōkaito nikai Pilato rateni, “¿Mã Jesús naamē?” ikax. Nāskaxō soraro xanifo kenani yōkaxiki mã Jesús naamakī. ⁴⁵Nāskafaito soraro xanifãfe yoini: “Mã naakia,” faito, Pilato Jesús ãfe yora José inãni. ⁴⁶Nāskakē

José sama sharakōi fixō nã samapa Jesús ãfe yora rakoni. Nāskaxō a makex kini fanifo mēra rātani. Nāskaxō makexefanē nã kini feponi. ⁴⁷Akka María Magdalena feta María José ãfe afa nã maifaafo anoxō òinifo.

Jesús otomi

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

16 ¹Mã pena teneti finōano María Magdalena ikaino, María fetsa Jacobo ãfe afa ikaino, Salomé ikaino, nã tiito pirofomã fonifo, Jesús ãfe yora raish akī foxikaki. ²Fakishparikōi fonifo mã pena teneti finōano nāskanax a Jesús maia ano nokonifo, mã xini keyaino. ³Mã nokokanax ãa ranã yoinãkani iskanifo: “¿Tsōa na kini anoa tokiri noko fēpexotiomē?” ikanax yoinãnifo.

⁴Akka òiafo a kini aō fepoitafo a tokirinifã, mã fepekemea ini, anã fepoa inima. ⁵Nāskakē nã kini mēra ikifaikakī òiafo. Nã kini mēra naetapa tsaoa ini, nã nōko pōya kayakai aōri. Rapati chainipa oxokōi safeax, nāskaito òikani ratekòinifo. ⁶Nāskaifono nãato ato yoini iskafakī:

“Rateyamakãfe, Jesús Nazarete anoa mã fenaikai nã ifi cruz ikaki mastaitafo mã otoaki anã nonomaki. Òikapo a rātaitafo ano. ⁷Fokaxō aōxō tãpimisfo yoitakãfe, Pedrori yoikakī mã nokoamano nã Galilea ano nokoi taei kai kiki. Nã mato yoifafaina keskara nãrixō mã òikaikai,” ixō ato yoiaino, ⁸nāskakē nã kērofo fonifo nã kini anoax ato yoiãito nikafaikani. Ratei choayanã ato yoinifoma, mesemãiakaki.

Jesús María Magdalenaki nokoni

(Jn. 20.11-18)

⁹Mã pena nomikōnō fakishpari Jesús ototaxaki, María Magdalenaki nokoi taeni, nã María makinosa siete niafaka

yōshi chakafo Jesús pōtani. ¹⁰Nāato kaxō a afe rafemisfo ato yoikai kani a ōia keskara. Kaxō ato ōia shināmitsakani oiaifāfe ato ōini. ¹¹“Mā nōko Ifo Jesús otoakī mē ōiaki,” ixō ato yoiaito, tsōa chanīmara fanima.

Jesús aōxō tāpimis rafeki nokoni
(Lc. 24.13-35)

¹²Mā askata fetsa keskarax Jesús aōxō tāpimis rafeki nokoni fāi foaifono. ¹³Nā rafetari a afe rafemisfo yoifokani fonifo. “Mā nō Jesús ōiaki,” ato faifono, tsōa ato nikanima.

Jesús aōxō tāpimisfo yoini aōxō keyokōi yoifofāsafatanōfo

(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁴Nāskata chipo Jesús aōxō tāpimis oncefoki nokoni, mīsa ano tsaōxō piaifono. Mā atoki nokoxō iskafakī ato yoini: “¿Afeskakī mā ato chanīmara famamē mē otofiano nā ea ōiafāfe mato yoiiaifono?” ¹⁵Nāskaxō ato yoikī iskafani: “Nā mai tio ano fokaxō na meka shara eōnoa keyokōi ato yoitakāfe mē otoakī āto chaka ato soaxoxiki efe

īpaxanōfo. ¹⁶Akka na meka shara chanīmara fakanax, faka mēra iki maotissimeax ēfe Epa Nios fe nīpanakako. Akka na meka shara eōnoa chanīmara fayamakanax, nāfo omiskōipakenakako. ¹⁷Akka nā ea chanīmara faifāfe, ēfe aneōxō ato makinoa niafaka yōshi chakafo potatirofo. Nāskakanax meka fena sharapa mekatirofo. ¹⁸Nāskakaxō rono tsomatirofo nāskakaxori rao paekōi ayakanax afeskatirofoma. A isinī ikaifori ato ramāifono sharatirofo,” ixō Jesús ato yoini.

Jesús nai mēra kani
(Lc. 24.50-53)

¹⁹Nāskafakī ato yoita, nōko Ifo Jesús ronoinākfāni nai mēra kai. Mā nai mēra kaax Apa Nios ketaxamei tsaoni afe xanīfokōi ixiki. ²⁰Mā Jesús nai mēra kaano aōxō tāpimisfo fonifo. Nā mai tio anoafao aōnoa meka shara yoifokani afe nīpaxanōfo. Nōko Ifāfe ato axōfaino aōxō aōnoa meka shara yoikōinifo, tsōa atiroma keskafakī aōxō afama mīshtifori fanifo. Nā tii.